

RAPPORT 2023

Återrapportering av regeringsuppdrag för en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, YH-flex

PUBLICERAD: 2023-04-04

UPPDATERAD: –

DNR: MYH 2020/3001

ISBN: 978-91-89163-93-5

Myndigheten för yrkeshögskolan

Sammanfattning

Myndigheten för yrkeshögskolan fick under våren 2020 i uppdrag av regeringen att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen:

Myndigheten ska planera och genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, s.k. yh flex, för den som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Försöksverksamheten ska riktas till befintliga utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som bedöms ha förmåga och kapacitet att genomföra verksamheten. Verksamheten ska omfatta tillgodoräknande av kunskaper, färdigheter och kompetenser som förvärvats genom utbildning eller yrkeserfarenhet eller på annat sätt, samt kompletterande utbildning. Verksamheten ska även i övrigt genomföras inom ramen för yrkeshögskolans regelverk. Genom försöksverksamheten ska myndigheten utveckla modeller för tillgodoräknande och förkortade yrkeshögskoleutbildningar som kan användas inom yrkeshögskolan. Myndigheten ska svara för uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten.¹

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 14 april 2023. För att finansiera försöksverksamheten avsatte regeringen 35 miljoner kronor per år för 2020, 2021 och 2022.

Myndigheten bedömde att det lämpligaste sättet att genomföra försöksverksamheten var att integrera YH-flex genom extra studerandeplatser på befintliga yrkeshögskoleutbildningar, så kallad YH-flexplats. En YH-flexplats har samma utbildningsmål och samma kursinnehåll som den ordinarie utbildningen. I försöksverksamheten utformades därför en modell som omfattar både genomförande av utbildning på YH-flexplats och statsbidrag särskilt utformat för YH-flexplatser. Detta för att skapa incitament och förutsättningar för att långsiktigt kunna fungera inom yrkeshögskolan.

Den sammanhållna modellen för utbildning på YH-flexplats består av två delar. En första del som innebär att den studerandes reella kompetens kartläggs och bedöms i syfte att kunna tillgodoräkna en betydande del av utbildningen. Den andra delen innebär att den studerande genom en kompletterande utbildning med ett individuellt anpassat upplägg ges möjlighet att utveckla de kunskaper, färdigheter och kompetenser som fattas för att kunna erhålla en examen.

Utformningen av statsbidraget för YH-flex syftade till att skapa incitament för omfattande tillgodoräknanden samtidigt som det också ska skapa incitament för ett individuellt upplägg av den kompletterande utbildningen. Statsbidragsmodellen består av två delar som följer modellen för utbildning på YH-flexplats, en fast summa för att ersätta arbetet med validering och tillgodoräknande och en rörlig del baserat på omfattningen av den kompletterande utbildningen.

Myndigheten genomförde under hela försöksverksamheten insatser för att stödja anordnarna i arbetet. Ambitionen var att lägga grunden inte bara för en välfungerande försöksverksamhet utan även för en varaktig kompetenshöjning avseende validering, tillgodoräknande och flexibla utbildningsupplägg inom yrkeshögskolan.

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för yrkeshögskolan. Ändringsbeslut 2020-05-28. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=20903>.

Myndigheten har genomfört tre ansökningsomgångar för att fördela YH-flexplatser. Intresset för och utvecklingen av konceptet YH-flex har ökat under försöksverksamheten. Totalt har försöksverksamheten fördelat 1 539 platser varav 811 platser på 78 utbildningar har nyttjats. Omfattningen av ansökta, beviljade som nyttjade YH-flexplatser har ökat mellan 2020–2022. För dessa 811 platser kommer myndigheten betala ut statsbidrag motsvarande 47,5 miljoner kronor, förutsatt att nu aktiva studerande på YH-flexplats slutför den kompletterande utbildningen enligt plan.

Myndigheteten har under försöksverksamheten följt upp fyra frågeställningar för att bedöma utfallet:

- Har studerande på YH-flexplats tagit examen innan den ordinarie omgången slutar?
- Har YH-flex nått en annan målgrupp, det vill säga studerande med yrkeserfarenhet att tillgodoräkna?
- Har YH-flex bidragit till ett effektivare nyttjande av statsbidraget?
- Har förändrade ekonomiska incitament för anordnare skapat förutsättningar för omfattande tillgodoräknande?

Resultaten visar att majoriteten av de som studerat på YH-flexplats har kunnat tillgodoräkna en betydande del av utbildningen, i genomsnitt 47 procent och andelen omfattande tillgodoräknanden är betydligt högre än inom ordinarie YH. Tillgodoräknanden av reell kompetens och individuell kompletterande utbildning möjliggör för studerande att ta examen tidigare, det vill säga innan den ordinarie utbildningsomgångens slutdatum. Av de 217 studerande som hittills tagit examen har 174 gjort det tidigare.

YH-flexstuderande har en högre medianålder än studerande inom ordinarie YH. Anordnarna anger i uppföljning att de nått en annan målgrupp av studerande, och studiedokumentation för de studerande på YH-flexplats som tagit examen visar på att yrkeserfarenhet ligger till grund för en betydande del av genomförda tillgodoräknanden. 78 procent av de studerande på YH-flexplats som tagit examen har tillgodoräknat minst en kurs med yrkeserfarenhet som grund.

Av resultaten framgår att besparingen på statsbidraget är 43 procent vilket innebär att med den modell för YH-flex som använts i försöksverksamheten går det att utbilda fler individer för samma summa statsbidrag.

Försöksverksamheten visar att det är möjligt att skapa incitament för att genomföra validering och tillgodoräknanden i en större omfattning än vad som tidigare skett inom yrkeshögskolan. En slutsats är att försöksverksamheten nått en annan målgrupp av studerande jämfört med ordinarie utbildningar. Denna målgrupp är äldre, har mer att tillgodoräkna och tillgodoräknar sig i större utsträckning yrkeserfarenhet. Försöksverksamheten har bidragit till en utbyggd kapacitet hos deltagande utbildningsanordnare att genomföra tillgodoräknanden och flexibel kompletterande utbildning. Den testade statsbidragsmodellen bidrar till ett effektivt nyttjande av yrkeshögskolans statsbidrag. Att döma av resultaten från försöksverksamheten kan en implementering av YH-flex i förlängningen innebära att yrkeshögskolan kan leverera fler examinerade för samma statsbidragsbelopp som ges för en heltidsstuderande i en ordinarie utbildning, med andra ord en effektivare användning av statsbidraget.

Myndighetens generaldirektör fattade hösten 2022 beslut om att implementera YH-flex i yrkeshögskolan med utgångspunkt i den modell som prövats i försöksverksamheten. Ansökningsomgången som genomfördes 2023 innebar en ökning av antalet ansökta YH-flexplatser och på fler utbildningar jämfört med försöksverksamheten. Detta stärker bilden av att det finns ett ökat intresse av att utveckla snabbare och förkortade utbildningsvägar inom yrkeshögskolan genom validering och individuellt anpassade utbildningsupplägg.

Försöksverksamheten med YH-flex skulle enligt uppdraget genomföras inom ramen för yrkeshögskolans befintliga regelverk och det har så här långt varit möjligt. Det finns dock områden som är problematiska för att YH-flex ska fungera så bra som möjligt. De viktigaste utmaningarna är kopplade till frågor om tillträde till YH-flexplatser, planering och genomförande av både validering och kompletterande utbildning samt ledningsgruppens ansvar att fatta beslut om tillgodoräknanden.

För att hantera de utmaningar som identifierats under försöksverksamheten argumenterar myndigheten för att en ny försöksverksamhet med en förutbildning för validering och tillgodoräknade inom yrkeshögskolan bör genomföras. Myndigheten ser goda förutsättningar för ett nästa steg i utvecklingen av YH-flex med en sådan förutbildning till den ordinarie utbildningen.

Sammanfattningsvis ser myndigheten att ett flexibelt snabbspår mot examen inom yrkeshögskolesystemet för dem som har betydande yrkeserfarenhet eller annat tidigare lärande med sig innebär fördelar från många perspektiv. Myndigheten bedömer att det framöver finns ett stort behov av YH-flex, inte minst i samband med omställning. Även om försöksverksamheten skett i begränsad omfattning ser myndigheten positiva resultat och att modellen är värd att fortsätta utveckla.

Innehåll

1	Bakgrund och uppdrag	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Uppdraget	7
2	Utgångspunkter och inriktning	8
2.1	En integrerad modell	8
3	Genomförande av försöksverksamheten	10
3.1	Ansökningsomgångar i försöksverksamheten.....	10
3.2	Modell för genomförande av tillgodoräkningen och kompletterande utbildning.....	10
3.3	Statsbidrag anpassat för validering och flexibel kompletterande utbildning	12
3.4	Stöd till medverkande utbildningsanordnare	13
3.5	Studiedokumentation för YH-flexstuderande.....	13
4	Uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten.....	14
4.1	Inledning	14
4.2	Beviljade och nyttjade YH-flexplatser 2020–2022	15
4.3	Vilka studerar på YH-flexplats?	19
4.4	En snabbare och flexibel väg till examen	21
4.4.1	Tillgodoräkningen.....	21
4.4.2	Individanpassning och flexibilitet	23
4.5	Effektivare användning av statsbidrag	25
4.6	Studieresultat	26
4.7	Utbildningsanordnarens och studerandes syn på YH-flex.....	28
4.7.1	YH-flex utvecklar utbildningsanordnare och yrkeshögskolan	28
4.7.2	Studerande positiva till individanpassad utbildning	29
4.7.3	YH-flex ett uppskattat utbildningsalternativ	30
5	Slutsatser	31
5.1	Inledning	31
5.2	YH-flex skapar ”snabbare” väg till examen	31
5.3	YH-flex når nya grupper	32
5.4	YH-flex skapar incitament för omfattande tillgodoräkningen och gör det möjligt att utbilda fler individer till samma kostnad.....	32
5.5	Kapacitet och förmåga att genomföra YH-flex	33
5.6	Vissa utmaningar inom befintligt regelverk.....	33
6	YH-flex efter försöksverksamheten.....	36
6.1	YH-flex är här för att stanna	36
6.2	YH-flexplatser under 2023 och framåt.....	36
6.3	Växande intresse	37
6.4	Fortsatt utveckling av YH-flex — förutbildning för validering och tillgodoräkning	37

1 Bakgrund och uppdrag

1.1 Bakgrund

Ända från starten av utbildningsformen yrkeshögskola har det varit en möjlighet för studerande att få tidigare lärande tillgodoräknat. I propositionen om yrkeshögskolan från 2008 lyfts vikten av att ta tillvara individers tidigare lärande fram:

Liksom i utbildningsväsendet i övrigt är det också angeläget att utbildningsanordnarna inom yrkeshögskolan beaktar möjligheter till validering av tidigare vunna erfarenheter och kunskaper. I perspektivet av ett livslångt lärande blir validering och tillgodoräknande viktiga inslag för att undvika onödiga omvägar och repetition. Validering bör främja anpassning av individuella behov, ökad tillgänglighet och ett effektivt resursutnyttjande. Frågor om validering inom yrkeshögskolan blir särskilt betydelsefulla med hänsyn till skolans nära koppling till arbetslivet.²

I förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF) anges i kap. 2 §12 att

en studerande ska för en del av utbildningen kunna få tillgodoräkna sig annan genomgången utbildning, om de kunskaper, färdigheter och kompetenser som den studerande åberopar är av sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den aktuella utbildningen. En studerande ska även kunna få tillgodoräkna sig motsvarande kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats i yrkesverksamhet eller på annat sätt.

Den studerande kan inför tillgodoräknande erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2022:1549). Förordning (2022:1552).³

I och med att valideringsförordningen trädde i kraft 1 januari 2023 gjordes ett tillägg till den tidigare lydelsen i bestämmelsen om tillgodoräknanden i YHF. Tillägget har inte påverkat försöksverksamhetens genomförande eftersom försöksverksamheten startade innan förordningen (2022:1552) om ändring i YHF trädde i kraft.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) initierade 2019 en intern utredning om kartläggning av förekomsten av validering och tillgodoräknanden inom yrkeshögskolan. Utredningen skulle även svara på frågorna hur anordnare arbetar med tillgodoräknanden och vilka förutsättningar som påverkar tillgodoräknanden inom yrkeshögskolan.

Utredningen resulterade i en rapport⁴ där det bland annat framkom att arbetet med validering och tillgodoräknande ansågs vara kostsamt, dels beroende på ökade kostnader för att bedöma tidigare lärande, dels beroende på att anordnaren riskerar att förlora statsbidrag under den period då tillgodoräknad kurs genomförs. Mer omfattande tillgodoräknanden ansågs även vara problematiska för studerande i och med att de får uppehåll i sin utbildning på grund av tillgodoräknandet och därmed inte följer utbildningens upplägg under perioder. Detta kan få negativa konsekvenser för möjligheter att uppbära studiestöd. Det framkom också att få studerande i yrkeshögskolan får tidigare lärande tillgodoräknat och att de tillgodoräknanden som genomfördes var små till sin omfattning (i antal yrkeshögskolepoäng räknat).

Den sammantagna slutsatsen var att mycket ska samspela för att förutsättningarna ska vara goda. För att tillgodoräknanden ska komma till stånd behövs specifik kompetens hos anordnaren och processen får varken vara alltför kostsam för anordnarna eller ställa till

² Regeringens proposition 2008/09:68 – Yrkeshögskolan.

³ Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019). *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. Dnr: MYH 2019/1384.

alltför stora praktiska bekymmer med studiemedel eller studieplanering för de studerande. Incitamenten för de studerande att begära en bedömning av tidigare lärande och anordnaren att erbjuda en sådan är avgörande. För att om möjligt öka användningen av tillgodoräknanden i yrkeshögskolan och bättre ta tillvara de studerandes redan utvecklade kompetens, föreslog utredningen att en särskild, mer flexibel, väg mot en examen borde provas – YH-flex.

1.2 Uppdraget

Utifrån de slutsatser och förslag som den interna utredningen kom fram till gav regeringen under våren 2020 MYH i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen:

Myndigheten ska planera och genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, s.k. yh flex, för den som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Uppdraget ges med förbehåll för riksdagens beslut med anledning av propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99). Försöksverksamheten ska riktas till befintliga utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som bedöms ha förmåga och kapacitet att genomföra verksamheten. Verksamheten ska omfatta tillgodoräknande av kunskaper, färdigheter och kompetenser som förvärvats genom utbildning eller yrkeserfarenhet eller på annat sätt, samt kompletterande utbildning. Verksamheten ska även i övrigt genomföras inom ramen för yrkeshögskolans regelverk. Genom försöksverksamheten ska myndigheten utveckla modeller för tillgodoräknande och förkortade yrkeshögskoleutbildningar som kan användas inom yrkeshögskolan. Myndigheten ska svara för uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 14 april 2023.⁵

För att finansiera försöksverksamheten avsatte regeringen i vårändringsbudgeten⁶ 2020 35 miljoner kronor per år för 2020, 2021 och 2022. Regeringens målsättning var att medlen skulle täcka statsbidrag och studiemedel för cirka 500 individer per år.

⁵ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för yrkeshögskolan. Ändringsbeslut 2020-05-28. [Ändringsbeslut 2020-05-28 Myndighet Myndigheten för yrkeshögskolan - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\)](#).

⁶ Regeringens proposition 2019/20:99.

2 Utgångspunkter och inriktning

2.1 En integrerad modell

Uppdraget var i korthet att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen. Utgångspunkten var att försöksverksamheten skulle genomföras inom ramen för yrkeshögskolans befintliga regelverk och med god rättssäkerhet för de studerande. På flera punkter lämnade regeringen tydliga villkor för genomförandet av uppdraget:

- Målgrupp var de som redan hade yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning.
- Försöksverksamheten skulle riktas till befintliga utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som bedömdes ha förmåga och kapacitet att genomföra verksamheten.
- Försöksverksamheten skulle utveckla modeller för tillgodoräknande och förkortade yrkeshögskoleutbildningar.
- Försöksverksamheten skulle följas upp och utvärderas.

Myndigheten identifierade tidigt några centrala aspekter för att kunna skapa bästa möjliga förutsättningar för att genomföra och uppnå syftet med försöksverksamheten. Det handlade om att ta fram

- en sammanhållen modell för genomförande av validering och tillgodoräknande samt kompletterande utbildning som kunde fungera permanent inom yrkeshögskolan
- en statsbidragsmodell som skapade incitament och förutsättningar för validering och tillgodoräknande med bibehållen hög kvalitet i kompletterande utbildning
- utökat stöd till anordnare för att underlätta planering, genomförande och administrativ hantering av validering, tillgodoräknanden och den kompletterande utbildningen.

Tidigare erfarenheter av olika valideringsprojekt, både i Sverige och i andra länder, visar tydligt att majoriteten av de som genomgår en validering kommer att behöva en komplettering för att kunna erhålla en kvalifikation eller examen. Validering är sällan ett skarpt verktyg om valideringen genomförs utanför ett tydligt sammanhang med ett tydligt syfte. I den nationella strategin för validering⁷ beskrivs detta som att validering behöver vara en del av en kedja av insatser, där till exempel vägledning och kompletterande utbildning är andra delar. Detta perspektiv lyfts också fram i EU-rekommendationen om validering från 2012.⁸ För att validering ska bidra till både livslångt lärande och till en effektiv kompetensförsörjning måste det finnas möjligheter för de individer som får sitt tidigare lärande kartlagt, bedömt och förhoppningsvis erkänt, att på ett flexibelt sätt kunna fylla på med den kompetens de saknar.

Av myndighetens utredning om tillgodoräknanden⁹ framkom det att tillgodoräknanden ofta genomfördes för utbildningarnas kurser var för sig och då resulterade i att den studerande möjligen fick håltimmar i sin utbildning men sällan ledde till en reell effektivisering av vägen mot examen. Myndigheten har i försöksverksamheten tagit fasta på att validering bör genomföras som en del av en kedja och att möjligheten till en kompletterande utbildning måste vara en del av den kedjan.

⁷ SOU 2017:18. *En nationell strategi för validering.*

⁸ RÅDETS REKOMMENDATION av den 20 december 2012 om validering av icke-formellt och informellt lärande (2012/C 398/01)

⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019). *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan.* Dnr: MYH 2019/1384

Myndigheten bedömde att det lämpligaste sättet att genomföra försöksverksamheten var att YH-flexplatser integrerades i befintliga yrkeshögskoleutbildningar genom att tilldela extra studerandeplatser (så kallade YH-flexplatser) på redan beviljade utbildningar. Utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan med planerade starter av utbildningsomgångar aktuellt år fick möjlighet att ansöka om extra platser. Genom ett sådant förfarande kunde en förenklad ansökanprocess om extra platser genomföras. För att säkerställa att utbildningsanordnarna hade den förmåga och kapacitet som krävdes för att genomföra verksamheten kontrollerades resultat från tillsyn och kvalitetsgranskning och deras ekonomiska status. Detta möjliggjorde att försöksverksamheten kunde komma i gång snabbt och nyttja de medel som var avsatta för 2020. Bedömningen var att ett sådant tillvägagångssätt också skapade legitimitet för YH-flex genom att ha samma utbildningsmål, samma kursinnehåll och att YH-flex skulle leda till samma examen som ordinarie utbildningsplatser, och att det bara var vägen dit som skilde. Myndigheten planerade också i ett tidigt skede för uppföljning av resultat och utvärdering för att bedöma om genomförandet av försöksverksamheten ledde till förväntat utfall.

3 Genomförande av försöksverksamheten

3.1 Ansökningsomgångar i försöksverksamheten

Myndigheten har genomfört tre ansökningsomgångar, en per år under 2020, 2021 och 2022. Kraven för att beviljas medel för YH-flexplatser på utbildningar var följande:

- Utbildningsanordnaren hade beviljats statsbidrag eller särskilda medel för utbildningen.
- Utbildningen hade en planerad omgångstart under aktuellt år (för ansökningsomgången).
- Utbildningen skulle leda till examen, det vill säga omfatta minst 200 YH-poäng.

Samtliga krav skulle vara uppfyllda för att utbildningsanordnaren skulle beviljas extra studerandeplatser i form av YH-flexplatser. Vid ansökan kontrollerades även anordnarens ekonomiska status samt tillsyns- och kvalitetsgranskningsresultat.

Myndigheten tog fram en modell med kvotgrupper för att kunna fördela tillgängliga medel och för att möjliggöra en spridning av medverkande anordnare och utbildningar. Kvotgruppernas storlek baserades på utbildningsområdenas storlek i antal beviljade studerandeplatser totalt inom yrkeshögskolan. De fem största utbildningsområdena utgjorde varsin kvotgrupp och övriga utbildningsområden tillsammans utgjorde en sjätte kvotgrupp. I försöksverksamhetens andra och tredje ansökningsomgång tillkom ytterligare en kvotgrupp för de anordnare som medverkat tidigare, detta för att kunna skapa kontinuitet avseende anordnarnas utvecklingsarbete. Tanken var att ansökningar som inte rymts i sin kvotgrupp skulle ställas i kö och endast beviljats statsbidrag i de fall någon annan kvotgrupp inte nyttjat sina platser.

I den första ansökningsomgången (2020) beviljades maximalt 20 YH-flexplatser per utbildning. För att möjliggöra en spridning av platser till fler utbildningsinriktningar och för att få fler deltagande anordnare ändrades detta till maximalt 10 YH-flexplatser per utbildning för de efterföljande ansökningsomgångarna (2021 och 2022).

Myndigheten har inte behövt avslå någon ansökan i försöksverksamheten. Ansökningarna har uppfyllt gällande krav och ansökt totalbelopp har varit lägre än tillgängliga medel att fördela.

3.2 Modell för genomförande av tillgodoräknanden och kompletterande utbildning

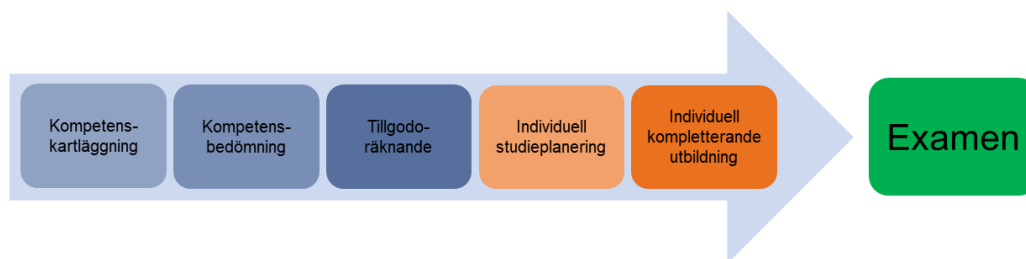
Genomförandemodellen som har använts för YH-flex utgick från den interna rapportens förslag¹⁰ och syftar till en tydlig integrering av försöksverksamheten i det ordinarie utbudet av yrkeshögskoleutbildningar. De vägledande principerna för utformningen var att en i yrkeshögskolesystemet väl integrerad modell för YH-flex dels skulle göra störst nytta för den långsiktiga utvecklingen av arbetet med validering och tillgodoräknade, dels ge breda erfarenheter till grund för en permanent modell för ett strukturerat och omfattande arbete med validering och tillgodoräknande inom hela yrkeshögskolan.

Genomförandet kan beskrivas som två delar med fem olika moment:

¹⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan. (2009). *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. Dnr: MYH 2019/1384.

- Den första delen innebär att den studerandes reella kompetens¹¹ (kunskaper, färdigheter och kompetenser) kartläggs och bedöms i syfte att kunna tillgodoräkna en betydande del av utbildningen (se figur 1).
- Den andra delen innebär att den studerande genomför en kompletterande utbildning med ett individuellt anpassat upplägg och ges möjlighet att utveckla de kunskaper, färdigheter och kompetenser som fattas för att sedan erhålla en examen (se figur 1).

Figur 1. Processbild för genomförande av YH-flex.

YH-flex omfattar både validering och kompletterande utbildning. Valideringen genomförs i form av kompetenskartläggning och kompetensbedömning. Resultatet av valideringen utgör underlag för ledningsgruppens beslut om tillgodoräkning. Utbildningsanordnaren betygssätter kurser som tillgodoräknats. Tillgodoräkningen kan avse både hel kurs och delar av kurs, och kan genomföras för alla kurser inom en utbildning, vilket även inkluderar LIA (lärande i arbete) och examensarbete. Valideringens resultat och tillgodoräkningen är utgångspunkt för planering av den individuella kompletterande utbildningen.

Med tillgodoräkningen som grund görs en individuell studieplanering som fastställs i en individuell studieplan. I den individuella studieplanen fastställs den kompletterande utbildningens innehåll, omfattning (poäng) och genomförande. Av planen ska det även framgå hur den studerande ska kunna uppnå de läranderesultat (kunskaper, färdigheter och kompetenser) som kvarstår efter tillgodoräkningen för att individen ska kunna uppfylla kraven för examen.

Avsikten med det valda upplägget var att möjliggöra så stor flexibilitet som möjligt i genomförandet. Både valideringen och den individuella kompletteringen på en YH-flexplats kan genomföras med olika metoder och pedagogiska upplägg. Till exempel kan studierna genomföras med högre studietakt under en viss period och med lägre studietakt under en annan period. Utbildningsanordnaren avgör vilka upplägg man kan erbjuda och inom ramarna för dessa kan anordnaren och den studerande komma överens om en individuell studieplan. Det ligger i försöksverksamhetens syfte att så långt som möjligt erbjuda individuell flexibilitet för att den studerande ska ges möjlighet att nå kraven för examen. Med andra ord innebär YH-flex att samma "vad" ska uppnås (läranderesultat och examen) men med ett individuellt anpassat "hur, när och var".

Myndigheten har uppmanat utbildningsanordnare att i så stor utsträckning som möjligt planera den individuella kompletterande utbildningen på ett sätt så att den studerande uppfyller kraven för att få studiestöd.

¹¹ Med reell kompetens avses här den samlade, faktiska, kompetens som en individ har oberoende av hur, när eller var den har utvecklats. Begreppet "reell kompetens" används synonymt med begreppet "tidigare lärande".

3.3 Statsbidrag anpassat för validering och flexibel kompletterande utbildning

En av de viktigaste parametrarna för försöksverksamheten har varit att utforma en statsbidragsmodell som fungerar för ett flexibelt och individuellt upplägg av utbildningen. Tidigare erfarenheter¹² har visat att den ordinarie statsbidragsmodellen för yrkeshögskoleutbildning¹³ utgör ett hinder för både validering, tillgodoräknande och flexibla utbildningsupplägg eftersom den är starkt anpassad efter en traditionell, kronologisk utbildningsprocess utan individuell flexibilitet. Det var därför viktigt att för försöksverksamheten YH-flex utforma en anpassad statsbidragsmodell för både validering och den kompletterande utbildningen och på så sätt skapa förutsättningar för anordnaren att både erbjuda validering och flexibla utbildningslösningar med hög kvalitet.

Statsbidragsmodellen som utprovats i försöksverksamheten bygger på att YH-flex genomförs i de ovan nämnda två delarna, det vill säga kartläggning och bedömning av den studerandes reella kompetens (validering) samt kompletterande utbildning.

Statsbidragsmodellen är utformad för att

- skapa incitament för omfattande tillgodoräknanden
- skapa balans mellan ersättning för de två delarna av genomförande av utbildning på YH-flexplats, ju mer som tillgodoräknas desto större är den ekonomiska effektiviseringen av användningen av statsbidraget
- kompensera för att individuella upplägg kan vara mer kostsamt per studerande att genomföra än utbildning per studerande i en större grupp.

Statsbidragsmodellen för YH-flex består av ett fast belopp för valideringsdelen och ett utbildningsanpassat rörligt belopp för den kompletterande utbildningen. Fast belopp för valideringen valdes på försök eftersom valideringskostnaderna för olika utbildningar är omöjliga att verifiera i förhand och praktiska erfarenheter behövde samlas in. Ett fast belopp om 10 000 kr för valideringsinsatsen per studerande oavsett utfallet i tillgodoräknande poäng sattes med vägledning av bland annat andra utbildningsformers erfarenhet av valideringsarbete.

För den kompletterande utbildningen i YH-flex har statsbidrag lämnats per YH-poäng för utbildning som är individuellt anpassad efter till exempel varierande studietakt/studieform. Bidragsnivån utgår från utbildningens redan beviljade schablonbaserade statsbidrag (för årsplatser) förhöjt med 15 procent. Höjningen avser fördyrande omständigheter (individuella och flexibla utbildningsupplägg) och är samma lösning som används för fördyrande omständigheter för kurser och kurspaket inom yrkeshögskolan. Myndigheten valde att sätta ett tak på 75 procent av det maximala statsbidraget för en studerande på vanlig utbildningsplats (årsplats) för att skapa ekonomiska incitament för anordnarna att rikta verksamheten till studerande med mycket att tillgodoräkna.

För platser som beviljades 2020 och 2021 har statsbidrag för validering/tillgodoräknande betalats ut efter genomförd validering. Statsbidrag för kompletteringsdelen har däremot utbetalats i förskott per månad från det att den kompletterande utbildningen påbörjats. Förskottsutbetalning av delar av bidraget har medfört vissa problem vid studieavbrott och studieuppehåll samt där den individuella studieplanen behövt justeras. Inför den tredje ansökningsomgången (2022) genomfördes därför en förändring av utbetalningen av statsbidraget. Förändringen innebar att statsbidraget för den kompletterande utbildningen utbetalas i efterskott. Förändringen syftade framför allt till att undvika onödig administration av återkrav av statsbidrag.

¹² Myndigheten för yrkeshögskolan, *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan* Rapport 2019. Dnr: MYH 2019/1384.

¹³ Schablonbaserat statsbidrag per årsplats på utbildning, halvårsvisa rekvisitioner utifrån studerande och studietakt per avstämningsdatum, månadsvisa utbetalningar.

3.4 Stöd till medverkande utbildningsanordnare

En av de viktigaste insatserna från myndighetens sida var utformandet av stöd till anordnare att genomföra validering, tillgodoräknande samt en individanpassad och flexibel kompletterande utbildning. Ambitionen med en omfattande satsning på stöd till utbildningsanordnare var att lägga grunden inte bara för en välfungerande försöksverksamhet, utan även för en varaktig kompetenshöjning avseende validering, tillgodoräknande och flexibla utbildningsupplägg inom yrkeshögskolan.

Stödet till utbildningsanordnarna bedömdes som särskilt viktigt för de studerandes rättssäkerhet i genomförandet av försöksverksamheten. Avsikten var även att genom stödverksamheten hålla så god kontakt med anordnarna att myndigheten kunde fånga upp utmaningar eller behov av anpassningar längs vägen.

Det huvudsakliga stödet har skett genom att myndigheten har utarbetat en handbok för YH-flex som samlat information om och beskriver genomförandet av de olika delarna samt den administrativa processen. All administrativ hantering av YH-flexplatser har skett manuellt såväl hos myndigheten som hos anordnare. Myndigheten tog därför även fram ett antal blanketter för att stödja utbildningsanordnarna i denna hantering.

Myndigheten har också tillhandahållit en Teams-plats som har fungerat som en kommunikationsplattform för anordnare som medverkat i försöksverksamheten. Utbildningsanordnarna har under försöksverksamhetens gång uppmanats att kontakta myndigheten via Teams-platsen, mejl eller telefon vid frågor. Utbildningsanordnarna inom försöksverksamheten har på så sätt kunnat få enskild vägledning när det gäller allt från administration och hantering av statsbidrag till studerandes och anordnares rättigheter och skyldigheter inom befintligt regelverk.

Myndigheten har också genomfört flera webinarier och digitala öppet hus. Vid dessa tillfällen har anordnare getts möjlighet att diskutera erfarenheter såväl med myndigheten som med andra deltagande utbildningsanordnare. Efter varje ansökningsomgång har ett kick-off webinarium genomförts där förutsättningarna för YH-flex och medverkan i försöksverksamheten presenterats och diskuterats. Vidare har det genomförts tematiska webinarier, *Validering och tillgodoräknanden* och *Kompletterande utbildning*, där även externa experter har varit med och bidragit. Dessa webinarier spelades in och finns fortsatt tillgängliga på försöksverksamhetens Teams-plats. Myndigheten har under försöksverksamhetens gång även genomfört *Digitalt öppet-hus* med olika teman, där fokus har varit att ge utbildningsanordnarna möjlighet att ställa frågor.

3.5 Studiedokumentation för YH-flexstuderande

Samma regler gäller för studiedokumentation av försöksverksamheten som för ordinarie utbildningsplatser. Utbildningsanordnare ska skicka in slutlig studiedokumentation bestående av uppgifter om avbrott, studieuppehåll, betyg per kurs, utbildningsbevis eller examensbevis som utfärdats, men för YH-flex har inlämning av uppgifterna behövts göras manuellt utanför det ordinarie digitala systemet för studiedokumentation.

4 Uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten

4.1 Inledning

I detta kapitel presenteras resultaten av de uppföljningar och utvärderingar som genomförts i försöksverksamheten. Resultaten presenteras i form av både kvantitativa och kvalitativa mått.

De kvantitativa måtten består av uppgifter om studerande tagit examen tidigare än utbildningsomgångens slutdatum (snabbare), omfattning av genomförda tillgodoräknanden och vad som ligger till grund för tillgodoräknanden, en nulägesbild av studieresultat för studerande samt uppgifter om studerandes studietakt. Uppgifterna är hämtade från beviljanden om YH-flexplatser, inkomna rekvisitioner samt studiedokumentation som kommit in till myndigheten till och med den 15 februari 2023. Det innebär att det finns studerande som fortfarande studerar och de studieresultat som presenteras här inte är slutgiltiga.

En utbildning definieras med ett unikt utbildningsnummer. Varje utbildning har en eller flera utbildningsomgångar med olika starttidpunkter. En omgång kan liknas vid en "start" eller en "klass" med studerande. YH-flexplatser har beviljats som extra platser på en utbildningsomgång. För respektive år är utbildning och utbildningsomgång detsamma.

Studerande definieras som en individ som är antagen på en YH-flexplats på den utbildningsomgång som påbörjats under respektive år. I tabellerna redovisas studerande utifrån utbildningens startår.

För att komplettera de kvantitativa måtten ges också en bild av utbildningsanordnarens och studerandes syn på försöksverksamheten. Den baseras på enkäter, intervjuer och dialoger som skett på olika sätt med de olika aktörerna. Två enkäter till deltagande utbildningsanordnare har genomförts, en under hösten 2021 och en under hösten 2022.

Fördjupade intervjuer har även genomförts med ett urval av deltagande anordnare vid två tillfällen. Hösten 2021 genomfördes intervjuer med ett urval på tio anordnare som beviljats och nyttjat platser i försöksverksamhetens första fas (platser som beviljades 2020). Hösten 2022 intervjuades ett urval på tio anordnare vilka hälften var de anordnare som intervjuades vid första tillfället och hälften var anordnare som deltog i försöksverksamheten senare del. Även några studerande ingick i intervjustudien under hösten 2022. Myndigheten har även intervjuat anordnare¹⁴ som inte nyttjade sina beviljade platser för 2021.

Studerandeperspektivet har följts upp genom en enkät till studerande och tidigare studerande inom YH-flex. Undersökningen genomfördes i början av 2023. Alla utbildningsanordnare som deltagit i försöksverksamheten ombads att distribuera enkäten till alla sina studerande och tidigare studerande inom YH-flex. Totalt inkom 89 svar på enkäten. Då totalt 811 studerande antagits till en YH-flexplats under försöksverksamheten behöver resultaten beaktas med försiktighet. Detta då de svarande som grupp och deras synpunkter kan skilja sig från de som ej svarat på enkäten.

Det är fyra frågeställningar som är centrala för bedömning av utfallet av försöksverksamheten:

- Har studerande på YH-flexplats tagit examen innan den ordinarie omgången slutar?

¹⁴ Intervjuerna genomfördes under hösten 2022 med sju utbildningsanordnare. Totalt var det nio anordnare som inte nyttjat sina platser men myndigheten fick ingen kontakt med två av dem.

- Har YH-flex nått en annan målgrupp, det vill säga individer som kan tillgodoräkna betydande del av utbildningen och med yrkeserfarenhet som grund?
- Har YH-flex bidragit till ett effektivare nyttjande av statsbidraget?
- Har förändrade ekonomiska incitament för anordnare skapat förbättrade förutsättningar för att genomföra omfattande tillgodoräkningen?

4.2 Beviljade och nyttjade YH-flexplatser 2020–2022

Redovisningen nedan avser de tre ansökningsomgångar som genomfördes 2020–2022 och utgår från det år platserna beviljades, det vill säga 2020, 2021 och 2022.

I tabell 1 redovisas antal beviljade YH-flexplatser för de tre ansökningsomgångarna fördelade efter utbildningsområde, 2020–2022. Antalet ansökta och beviljade platser ökade från 382 platser 2020 till 595 platser 2021. Antalet minskade något mellan 2021 och 2022 då 562 platser beviljades. Under hela försöksverksamheten 2020–2022 har utbildningsanordnarna sammanlagt ansökt om och beviljats 1 539 YH-flexplatser. Samtliga ansökningar har beviljats i och med att de uppfyllde gällande krav och att det ansökta totalbeloppet var lägre än tillgängliga medel att fördela.

Det första året, 2020, var det minst antal ansökningar och därmed lägst antal beviljade platser. Detta kan till stora delar förklaras av att YH-flex inte var så känt och att det var kort tid för utbildningsanordnarna att bereda ansökan till myndigheten samt förbereda och genomföra antagning, kartläggning och bedömning av kompetens. Anordnarnas möjligheter att delta i försöksverksamheten påverkades sannolikt av den pågående pandemin och de utmaningar man därav redan hanterade i sina ordinarie utbildningar.

Under 2020 hade sju av utbildningsområdena inom yrkeshögskolan beviljade YH-flexplatser. Under 2021 och 2022 tillkom YH-flexplatser inom fler utbildningsområden. 2021 fanns YH-flexplatser inom 13 utbildningsområden och 2022 inom 11 områden.

Det är framför allt inom de mindre utbildningsområdena med lägre antal platser som utbildningsanordnare också i lägre utsträckning ansökt om YH-flexplatser. Det kan noteras att antalet ansökta och beviljade YH-flexplatser inom *Teknik och tillverkning* var som högst 2021 och minskade kraftigt 2022. Liknande utveckling har även *Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske* samt *Transporttjänster*.

Tabell 1. Antal beviljade YH-flexplatser fördelade efter utbildningsområde¹, 2020–2022.

Utbildningsområde	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022
Data/It	0	16	15	31
Ekonomi, administration och försäljning	70	50	85	205
Hotell, restaurang och turism	10	30	56	96
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	160	187	260	607
Juridik	0	10	0	10
Kultur, media och design	9	16	10	35
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	27	40	10	77
Pedagogik och undervisning	0	23	15	38
Samhällsbyggnad och byggteknik	40	20	55	115
Säkerhetstjänster	0	10	0	10
Teknik och tillverkning	66	139	40	245
Transporttjänster	0	40	10	50
Övrigt	0	14	6	20
Totalt	382	595	562	1 539

¹ Avser endast utbildningsområden med beviljade YH-flexplatser. Utbildningsområdena *Journalistik och information* och *Friskvård och kroppsvård* har inte beviljats några platser i försöksverksamheten.

Av tabell 2 framgår att sammanlagt under perioden 2020–2022 har 1 539 YH-flex platser beviljats och 811 av dessa har nyttjats. Detta innebär att på drygt hälften, 53 procent, av platserna har studerande antagits. Andelen nyttjade platser har ökat varje år under försöksverksamheten, från 33 procent 2020, till 49 procent 2021 och 70 procent 2022.

Under hela försöksverksamheten hade *Kultur, media och design* den högsta andelen nyttjade platser, 94 procent. Inom det området var det relativt få beviljade platser, vilket till en del kan förklara den höga andelen nyttjade platser. Därefter var det området *Ekonomi, administration och försäljning* som hade den näst högsta andelen nyttjade platser, 91 procent, följt av *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete*, 70 procent. Det område som sticker ut negativt är *Teknik och tillverkning* där endast 5 procent av de beviljade platserna har nyttjats. Det kan dock noteras att andelen nyttjade platser 2022 inom området ökade jämfört med övriga år.

Tabell 2. Beviljade och nyttjade YH-flexplatser efter utbildningsområde, totalt 2020–2022.

Utbildningsområde	Beviljade platser	Nyttjade platser	
	Antal	Antal	Andel (%)
Data/It	31	16	52 %
Ekonomi, administration och försäljning	205	187	91 %
Hotell, restaurang och turism	96	24	25 %
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	607	424	70 %
Juridik	10	0	0 %
Kultur, media och design	35	33	94 %
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	77	6	8 %
Pedagogik och undervisning	38	25	66 %
Samhällsbyggnad och byggt teknik	115	58	50 %
Säkerhetstjänster	10	1	10 %
Teknik och tillverkning	245	13	5 %
Transporttjänster	50	14	28 %
Övrigt	20	10	50 %
Totalt	1 539	811	53 %

I de intervjuer som myndigheten genomförde med anordnare som inte nyttjat sina platser framkom olika skäl till att platserna inte nyttjades. Det är flera olika utmaningar som lyfts fram. De mest framträdande är att det varit svårt att få tillräckligt många sökande med relevant bakgrund, en annan är att den organisation och det arbetssätt som behövs främst på grund av resursskäl inte har kunnat tillskapats. Ersättningsmodellen har också upplevts utmanande och inte tillräckligt anpassad för längre utbildningar och utbildningar som kräver teknisk utrustning och personalresurser på plats för att kunna genomföra valideringen. I och med att valideringen genomförs på plats, har detta också inneburit ytterligare svårigheter med anledning av pandemin. Pandemin anges även som ett skäl till att en del anordnare hade svårt att fylla de beviljade YH-flexplatserna, framför allt på utbildningar med start 2020.

I tabell 3 framgår antalet utbildningar med beviljade YH-flexplatser fördelade på utbildningsområden. Totalt har försöksverksamheten omfattat 127 utbildningar (unika utbildningsnummer) med sammanlagt 1 539 YH-flexplatser. Antalet utbildningar med beviljade YH-flexplatser har ökat för varje år. Myndigheten beviljade YH-flexplatser på 33 utbildningar 2020, 71 utbildningar 2021 och 78 utbildningar 2022.

Flest antal utbildningar med beviljade YH-flexplatser finns inom området *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete*. Totalt har 46 utbildningar inom det området beviljats YH-flexplatser. Därefter kommer området *Teknik och tillverkning* med 26 utbildningar med beviljade YH-flexplatser. För att jämföra kan vi utgå ifrån de fem största utbildningsområdena inom yrkeshögskolan med flest pågående utbildningsomgångar under 2021. Det största utbildningsområdet var då *Teknik och tillverkning*, följt av *Ekonomi, administration och försäljning*, *Samhällsbyggnad och byggt teknik* och *Data/It*. Först på femte plats återfinns *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete*.¹⁵ Lägst totalt antal utbildningar med YH-flexplatser är inom utbildningsområde *Juridik*, *Säkerhetstjänster* och *Data/It*. *Data/It* är, som nämnts tidigare, ett av de större utbildningsområdena inom yrkeshögskolan.

¹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan, *Statistisk årsrapport 2022*. Dnr: MYH 2022/3730, sid. 9.

Inga utbildningsanordnare med utbildningar inom utbildningsområdena *Friskvård och kroppsård* samt *Journalistik och information* har ansökt om YH-flexplatser. Dessa utbildningsområden tillhör de mindre utbildningsområdena inom yrkeshögskolan.

Tabell 3. Antal utbildningar med beviljade YH-flexplatser fördelade efter utbildningsområde 2020–2022.

Utbildningsområde	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022 ¹
Data/It	0	2	2	3
Ekonomi, administration och försäljning	4	5	10	13
Hotell, restaurang och turism	2	4	6	6
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	13	22	36	46
Juridik	0	1	0	1
Kultur, media och design	2	3	1	3
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	2	5	1	6
Pedagogik och undervisning	0	3	2	3
Samhällsbyggnad och byggteknik	5	2	8	13
Säkerhetstjänster	0	1	0	1
Teknik och tillverkning	5	17	10	26
Transporttjänster	0	4	1	4
Övrigt	0	2	1	2
Totalt	33	71	78	127

¹ Avser det totala antalet utbildningar utifrån unika utbildningsnummer

Tabell 4 visar antalet utbildningar med antagna studerande på YH-flexplats, det vill säga nyttjade platser, under försöksverksamheten. Det var 13 utbildningar med studerande på YH-flexplats 2020, 43 utbildningar 2021 och 60 utbildningar 2022. Sammanlagt är det 78 utbildningar med nyttjade YH-flexplatser. Flest utbildningar med nyttjade YH-flexplatser finns inom *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete* (36) följt av *Ekonomi, administration och försäljning* (13). Mer än hälften av utbildningarna med nyttjade YH-flexplatser finns inom dessa två utbildningsområden.

Tabell 4. Antal utbildningar med nyttjade YH-flexplatser fördelade efter utbildningsområde 2020–2022.

Utbildningsområde	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022 ¹
Data/It	0	2	1	3
Ekonomi, administration och försäljning	4	5	10	13
Hotell, restaurang och turism	1	2	2	3
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	6	19	33	36
Juridik	0	0	0	0
Kultur, media och design	1	3	1	3
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	0	3	0	3
Pedagogik och undervisning	0	1	2	1
Samhällsbyggnad och byggteknik	0	2	7	7
Säkerhetstjänster	0	1	0	1
Teknik och tillverkning	1	2	3	5
Transporttjänster	0	2	0	2
Övrigt	0	1	1	1
Totalt	13	43	60	78

¹ Avser det totala antalet utbildningar utifrån unika utbildningsnummer.

Andelen utbildningar med beviljade YH-flexplatser som har nyttjat minst en YH-flexplats har ökat från 39 procent 2020, till 61 procent 2021 och till 77 procent 2022.

Sammanfattningsvis kan det noteras att det har skett en viss utveckling och att det finns en del skillnader mellan de olika årens ansökningsomgångar för YH-flexplatser.

- Antalet ansökningar och beviljade platser har ökat betydligt sedan den första ansökningsomgången 2020.
- Utbildningsområde *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete* har det högsta antalet utbildningar med YH-flexplatser och den största andelen, 40 procent, av samtliga YH-flexplatser.
- Utbildningsområdena *Juridik*, *Säkerhetstjänster* och *Data/It* har lägst antal utbildningar med YH-flexplatser.
- Andelen nyttjade platser har ökat betydligt mellan 2020–2022.
- Utbildningsområde *Teknik och tillverkning* har den lägsta andelen nyttjade YH-flexplatser i relation till antalet beviljade inom utbildningsområdet.

4.3 Vilka studerar på YH-flexplats?

Tabell 5 visar fördelningen i åldersgrupper uppdelat på kön sammantaget för åren 2020, 2021 och 2022. Kvinnor i åldersgruppen 30–39 år följt av kvinnor i åldern 40–49 år är vanligast bland de studerande på YH-flexplats. Fördelningen av studerande mellan de olika åldersgrupperna är relativt jämn både för kvinnor och män.

Studerande på YH-flexplats skiljer sig något åt jämfört med studerande inom yrkeshögskolan totalt. Medianåldern är högre och det är en större andel kvinnor på YH-flex än vad det är inom yrkeshögskolan generellt. Medianåldern för studerande på YH-flexplats under åren 2020–2022 var 38 år medan medianåldern för samtliga studerande inom yrkeshögskolan 2021 var 30 år.¹⁶ Andelen kvinnor som studerande på YH-flex var

¹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan *Statistisk årsrapport 2021*. Dnr MYH 2022/3730

totalt 73 procent under perioden 2020–2022 jämfört med 53 procent av samtliga studerande inom yrkeshögskolan år 2021.¹⁷

Tabell 5. Studerande¹ på YH-flexplats fördelade efter kön och ålder² sammantaget för åren 2020–2022.

Åldersgrupp	Antal		Andel (%)	
	Kvinna	Man	Kvinna	Man
19–29 år	112	60	14%	7 %
30–39 år	199	80	25%	10 %
40–49 år	175	48	22%	6 %
50+ år	110	27	14%	3 %
Totalt	596	215	73 %	27 %

¹ med studerande avses antagna på YH-flexplats

² den studerandes ålder den sista december det år som utbildningsomgången startade

Tabell 6 visar könsfördelningen per utbildningsområde för studerande på YH-flexplats för åren 2020, 2021 och 2022. Störst andel kvinnor finns inom *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete*, 81 procent och inom *Ekonomi, administration och försäljning*, 79 procent.

Majoriteten av YH-flexplatserna finns inom *Hälso- och sjukvård samt socialt arbete* där kvinnor generellt är överrepresenterade. Detta gäller även för studerande på YH-flexplats, vilket förklarar den sneda fördelningen av kvinnor och män totalt inom försöksverksamheten. Det kan noteras att den högsta andelen män som studerar på en YH-flexplats är inom utbildningsområdet *Teknik och tillverkning* och *Samhällsbyggnad*.

Tabell 6. Studerande på YH-flexplats fördelat efter utbildningsområde och kön, totalt 2020–2022.

Utbildningsområde	Antal			Könsfördelning (%)	
	Kvinna	Man	Totalt	Kvinna	Man
Data/It	6	10	16	38 %	63 %
Ekonomi, administration och försäljning	148	39	187	79 %	21 %
Hotell, restaurang och turism	18	6	24	75 %	25 %
Hälso- och sjukvård samt socialt arbete	342	82	424	81 %	19 %
Kultur, media och design	17	16	33	52 %	48 %
Pedagogik och undervisning	..	..	25	..	..
Samhällsbyggnad och byggt teknik	18	40	58	31 %	69 %
Teknik och tillverkning	4	9	13	31 %	69 %
Transporttjänster	6	8	14	43 %	57 %
Övriga utbildningsområden ¹	..	..	17	..	..
Totalt	596	215	811	73 %	27 %

¹ "Övriga utbildningsområden" avser Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske, Säkerhetstjänster och utbildningsområdet Övrigt.

Av de studerande på YH-flexplats som svarade på den studerandeenkät som genomfördes i början av 2023 var det 6 av 10 som uppgav att de hade en eftergymnasial utbildningsbakgrund.¹⁸ Som tidigare nämnts var det enbart 89 svarande på enkäten varför denna uppgift bör beaktas med försiktighet. Det kan ändå konstateras att andelen

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Svar på frågan "Vad hade du för högsta avslutade utbildning innan du påbörjade denna utbildning?"

med eftergymnasial bakgrund var högre bland de svarande på enkäten jämfört med studerande på ordinarie yrkeshögskoleplatser där 35 procent av alla som påbörjade studier 2020–2021 hade en eftergymnasial utbildning. På frågan om vilken huvudsaklig sysselsättning studerande hade när de sökte till utbildningen angav nästan 9 av 10 studerande att de var i arbete.

4.4 En snabbare och flexibel väg till examen

4.4.1 Tillgodoräknanden

I genomsnitt har studerande på YH-flexplats tillgodoräknat 44 procent av utbildningen. Tabell 7 visar omfattningen av de tillgodoräknanden som genomförts för de studerande inom YH-flex. Uppgifterna är hämtade från de rekvisitioner som utbildningsanordnarna skickat in till myndigheten. I underlaget ingår både tillgodoräknande av hela och delar av kurser. För 2020 var det 68 procent av de studerande som tillgodoräknade halva eller mer än halva utbildningen. Motsvarande andel för 2021 var 41 procent och för 2022, 43 procent. För samtliga år är det 47 procent som tillgodoräknade halva eller mer än halva utbildningen.

Det är skillnad på omfattningen av de tillgodoräknanden som genomfördes 2020, 2021 respektive 2022. Under 2020 var det 44 procent av de studerande på YH-flexplats som tillgodoräknade mer än 75 procent av utbildningen, medan motsvarande andel för 2021 och 2022 var 14 procent. Skillnaderna kan bero på att det var färre studerande på YH-flexplats 2020 jämfört med de följande åren och att antalet studerande med mycket att tillgodoräkna var överrepresenterade. Inom ordinarie yrkeshögskoleutbildningar är motsvarande siffra 3 procent (gäller utbildningar med slutår 2021).¹⁹

Andelen studerande på YH-flexplats med relativt små tillgodoräknanden, det vill säga under 25 procent, har ökat från 24 procent 2020 till 28 procent 2021 och 32 procent 2022. Inom ordinarie yrkeshögskoleutbildningar är motsvarande siffra 68 procent (utbildningar med slutår 2021)²⁰ för studerande som genomfört ett tillgodoräknande. Andelen av de studerande på YH-flexplats som inte haft tillräcklig reell kompetens för att få något tillgodoräknat har också ökat mellan åren. För 2020 var andelen 4 procent för att 2021 öka till 10 procent. Denna ökning fortsatte även 2022 då andelen var 17 procent.

Tabell 7. Studerande på YH-flexplats fördelade efter hur stor andel av utbildningen som den studerande fått tillgodoräkna, 2020–2022.

	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022
0 (Inget att tillgodoräkna)	4 %	10 %	17 %	13 %
1–24 %	20 %	18 %	15 %	17 %
25–49 %	8 %	31 %	25 %	24 %
50–74 %	24 %	27 %	29 %	28 %
75 % eller mer	44 %	14 %	14 %	19 %
Summa	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt antal studerande	126	291	394	811

I den enkät som skickades ut till studerande på YH-flexplats fick de uppge om omfattningen av tillgodoräknandet var mer eller mindre än vad de hade förväntat sig. Av

¹⁹ Tillgodoräknade kurser – Myndigheten för yrkeshögskolan (myh.se).

²⁰ Ibid.

svaren²¹ från enkäten framgår att en övervägande majoritet²² anser att de fått tillgodoräkna det som de förväntade sig eller mer.

Myndigheten har även gått igenom studiedokumentation för samtliga studerande som tagit examen i syfte att se på vilken grund tillgodoräkandet genomförts. Utbildningsanordnarna har under försöksverksamheten ombetts att rapportera när tillgodoräkandet ligger till grund för betyget i en hel kurs. De uppgifter som presenteras här är därför enbart grunder för tillgodoräkandet när studerande tillgodoräknat en hel kurs, inte för enstaka moment i en kurs. De grunder som utbildningsanordnarna har kunnat välja mellan i studiedokumentationen är

- yrkeserfarenhet
- utbildning yrkeshögskola
- utbildning annan yrkesutbildning
- utbildning universitet/högskola
- utbildning annan eftergymnasial
- kombination (yrkeserfarenhet och utbildning)
- annan erfarenhet,
- övrigt.

Uppgifterna innehåller grund för respektive studerandes tillgodoräkande samt en sammanställning av hur många poäng som tillgodoräknats (samtliga studerande som tillgodoräknat hel kurs och tagit examen) inom respektive grund. Av de 217 studerande som tagit examen är det 17 som saknar en grund för tillgodoräkande av hel kurs, vilket sannolikt innebär att de enbart tillgodoräknat delar av kurser. De 17 som saknar grund är inte med i sammanställningen. Observera att en studerande kan finnas med i flera av de redovisade grunderna.

Det är intressant att följa vad som har tillgodoräknats, det vill säga om det till exempel är yrkeserfarenhet, tidigare utbildning eller annan erfarenhet. En av utgångspunkterna i uppdraget var att försöksverksamheten skulle omfatta tillgodoräkande av kunskaper, färdigheter och kompetenser som förvärvats genom utbildning eller yrkeserfarenhet eller på annat sätt. Underlaget från studiedokumentationen visar att en majoritet av de studerande som tagit examen har haft fler än en grund för tillgodoräkandet. Det är 8 procent av de studerande som tagit examen där grund inte uppgetts, 33 procent har en grund och 59 procent som har två eller flera grunder för tillgodoräkandet.

Av tabell 8 framgår att den vanligaste grunden för tillgodoräkande bland de som tagit examen är tidigare yrkeserfarenhet, 78 procent av de studerande har haft det som grund. Yrkeserfarenhet är också den grund som står för sammanlagt 45 procent av det totala antalet yrkeshögskolepoäng som tillgodoräknats. Detta kan ställas i relation till att cirka 10 procent av samtliga tillgodoräknade kurser (2014–2019) inom yrkeshögskolan hade grunden arbetslivserfarenhet eller en kombination av arbetslivserfarenhet och utbildning som grund, och att grunden kombination av arbetslivserfarenhet och utbildning var den minst vanliga följt av arbetslivserfarenhet.²³

54 procent av de studerande har tillgodoräknat kurser där en kombination av utbildning och yrkeserfarenhet är grunden för tillgodoräkandet. Vad gäller andel av tillgodoräknade yrkeshögskolepoäng (omfattning), så är siffran lägre och grunden kombination står för 23 procent av de totala tillgodoräknade poängen. Utbildning yrkeshögskola är den tredje

²¹ Enkäten har 89 respondenter och myndigheten har inga uppgifter om hur många studerande som fick enkäten.

²² Svartalternativ: som jag förväntat mig – 42 procent, lite mer – 20 procent och mycket mer – 19 procent.

²³ Myndigheten för yrkeshögskolan, Tillgodoräkande inom yrkeshögskolan Rapport 2019. Dnr: MYH 2019/1384.

vanligaste grunden bland studerande, 28 procent, och står för 24 procent av de totala tillgodoräknande poängen.

Sammanfattningsvis har en stor del av genomförda tillgodoräkningen skett med yrkeserfarenhet som grund. Sammanlagt står grunderna yrkeserfarenhet och kombinationen yrkeserfarenhet och utbildning för 68 procent av de totala antal tillgodoräknade poängen bland de studerande som tagit examen.

Tabell 8. Examinerade från YH-flexplats och omfattning av tillgodoräknande (YH-poäng) fördelat på grund för tillgodoräknande.

Avser endast studerande som tillgodoräknat hel kurs och tagit examen.

Grund för tillgodoräknande	Studerande ¹		Omfattning ²	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Yrkeserfarenhet	156	78 %	17 910	45 %
Utbildning yrkeshögskola	55	28 %	9470	24 %
Utbildning annan yrkesutbildning	25	13 %	2693	7 %
Utbildning universitet/högskola	14	7 %	610	2 %
Utbildning annan eftergymnasial	7	4 %	250	1 %
Kombination (yrkeserfarenhet och utbildning)	108	54 %	9025	23 %
Övrigt ³	3	2 %	95	0 %
Totalt	200		40 053	100 %

¹ Samma studerande kan finnas med i flera grunder.

² Omfattning avser yrkeshögskolepoäng. Avser studerande med minst en tillgodoräknad kurs som tagit examen. Sammanställning avser deras totala antal tillgodoräknade kurser och kursernas samlade poäng.

³ Övrigt innehåller både grund annan erfarenhet och övrigt.

Genomgången av studerandes studiedokumentation visar också att det är vanligt att de studerande som tagit examen har tillgodoräknat LIA. 89 procent av de studerande som tillgodoräknat minst en hel kurs och tagit examen har tillgodoräknat minst en LIA-kurs. Knappt en tredjedel av de studerande har tillgodoräknat examensarbetet.

4.4.2 Individanpassning och flexibilitet

Ett av försöksverksamhetens syften var att YH-flex ska vara en snabbare och mer flexibel väg till yrkeshögskoleexamen. Detta innebär att utbildningsupplägg, hur, var och när, behöver anpassas till varje enskild individs behov utifrån det tillgodoräknade som genomförts. Att mäta flexibilitet med utgångspunkt i individers behov har inte varit möjligt. Myndigheten har därför valt att i det här sammanhanget se på flexibilitet som avsteg från utbildningarnas ordinarie utbildningsupplägg. Utifrån inkommen studiedokumentation, svar på enkäter från utbildningsanordnare och studerande samt intervjuer med utbildningsanordnare och studerande kan flexibilitet belysas på olika sätt. Ett handlar om att ta examen tidigare (snabbare) än ordinarie omgång. Definition för att ta examen tidigare är att den studerande tar examen före den ordinarie utbildningsomgångens slut.

För att förstå den inbyggda flexibiliteten i YH-flex behövs ett resonemang om den kompletterande utbildningens innehåll och genomförande. Det är utbildningens mål som är styrande och för att nå examen måste den studerande utveckla samma kunskaper, färdigheter och kompetenser oavsett vägen dit. I YH-flex görs inledningsvis individuella tillgodoräkningen och den kompletterande utbildningen planeras efter detta. Beroende på vad den studerande har tillgodoräknat kan den kompletterande utbildningens innehåll, det vill säga det som finns kvar att komplettera efter tillgodoräkningen, skilja sig åt mellan studerande. Den kompletterande utbildningen är därmed individualiserad både till innehåll och genomförande. Lärandemål och hur och när utbildningsmomenten sker regleras i den individuella studieplanen som ersätter utbildningsplanen och kursplanerna som finns för den ordinarie utbildningen. Genomförandemodellen för YH-flex skapar

därmed möjlighet till mycket stor flexibilitet. Hur stor flexibiliteten är avgörs av utbildningsanordnarnas begränsningar.

I samband med att utbildningsanordnarna rekviderat statsbidrag för YH-flexplatser uppger de ett planerat slutdatum för den studerande. Detta slutdatum utgår från den individuella studieplan som utformats efter tillgodoräkandet. Utifrån det datumet har myndigheten tagit fram de uppgifter som presenteras i tabell 9. Där framgår att YH-flex möjliggör en snabbare väg till examen, det vill säga att studerande kan ta examen tidigare än den ordinarie utbildningsomgångens slutdatum.

För 2020 var det 82 procent av de studerande på YH-flexplats som hade möjlighet att ta examen tidigare än ordinarie utbildningsomgångs slut. För 2021 var motsvarande andel 78 procent. Andelen av de studerande som hade möjligheten att ta examen tidigare minskade ytterligare under 2022 till 72 procent.

Möjligheten att ta examen tidigare är högre för de studerande som fått en större del av utbildningen tillgodoräknad. Bland studerande som tillgodoräknat sig 75 procent eller mer av utbildningen hade 97 procent möjlighet att ta examen tidigare medan motsvarande andel för de som tillgodoräknat sig 1–24 procent av utbildningen var 50 procent. För studerande som inte tillgodoräknat något är andelen 12 procent. Sammanlagt för försöksverksamheten är det 75 procent av de studerande som efter valideringen och tillgodoräkandet fått en individuell studieplan som gett dem möjlighet att ta examen tidigare.

Tabell 9. Studerande på YH-flexplats som har möjlighet att ta examen tidigare än utbildningsomgångens slut fördelade efter hur stor andel av utbildningen som den studerande fått tillgodoräknad, 2020–2022.

	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022
0 (Inget att tillgodoräkna)	0 %	13 %	12 %	12 %
1–24 %	40 %	51 %	54 %	50 %
25–49 %	90 %	92 %	81 %	87 %
50–74 %	97 %	95 %	95 %	95 %
75 % eller mer	98 %	93 %	98 %	97 %
Totalt för alla studerande	82 %	78 %	72 %	75 %
Totalt antal studerande	126	291	394	811

Sammanlagt har 174 av de studerande på YH-flexplats tagit examen tidigare än ordinarie utbildningsomgångs slutdatum. Det innebär att 80 procent av de studerande som tagit examen har gjort det tidigare. Detta resultat får ses som preliminärt då det är en stor andel av studerande som påbörjade utbildningar 2021 och 2022 som fortfarande studerar. Andelen studerande som tar examen tidigare kan därför komma att förändras framöver beroende på om och hur snabbt de kvarvarande studerande tar examen.

Samtliga ordinarie utbildningar med startår 2020 som YH-flexplatserna är kopplade till har avslutats. Det innebär att 2020 är det enda startår där vi har ett färdigt resultat för om de studerande tagit examen tidigare än ordinarie omgång. Det finns studerande som påbörjade sin utbildning 2020 som fortfarande studerar, men de kommer inte kunna ta examen tidigare än den ordinarie omgången, då den är avslutad. Sammanfattningsvis för studerande som påbörjade sin utbildning på YH-flexplats 2020 har:

- 60 procent (75 studerande av 126) tagit examen,
- 69 procent (52 studerande av 75) av de som tagit examen har gjort det före den ordinarie utbildningsomgångens slutdatum,

- av samtliga studerande har drygt 41 procent (52 studerande av 126) tagit examen och gjort det tidigare än den ordinarie omgångens slutdatum.

Detta kan relateras till att 82 procent av studerande på YH-flexplats med startår 2020 hade möjlighet att ta examen tidigare. Skillnaden kan ha flera orsaker. Bland annat har utbildningsanordnarna lyft fram i dialog med myndigheten att det kan handla om att kombinera arbete och studier, och att man initialt varit för ambitiös med hur snabbt man kan ta examen och samtidigt arbeta. Detta kan då innebära att studerande önskar mer tid för den kompletterande utbildningen för att kunna ta examen. Även om de studerande inte tar examen tidigare har tillgodoräkning och kompletterande utbildning medfört andra positiva effekter, som till exempel att det går att kombinera arbete och studier genom att studierna kan bedrivas med lägre studietakt. Det kan också handla om att utbildningsanordnare inte lyckats att individualisera den kompletterande utbildningen tillräckligt för att den studerande ska kunna ta examen tidigare. Det vill säga att den studerande snarare följer det ordinarie utbildningsupplägget än en individuell studieplan. Detta var något som främst lyftes fram av utbildningsanordnare vad gäller försöksverksamhetens första startår 2020. Det är rimligt att anta att utbildningsanordnarna blivit bättre på att genomföra individuella studieupplägg och att det framöver inte kommer vara ett hinder för att ta examen snabbare. Det förekommer även avhopp och uppehåll vilket påverkar examensgraden och möjligheten att ta examen tidigare.

För att försöka mäta hur flexibel den kompletterande utbildningen varit vad gäller studietakt har myndigheten utifrån inkommen studiedokumentation räknat ut studietakten för alla studerande som tagit examen. Studietakten har tagits fram genom att dela antalet poäng som ska kompletteras med antalet kalenderveckor som den kompletterande utbildningen pågått fram tills examensdatum (antalet veckor mellan den kompletterande utbildningens start och examensdatum). Resultatet pekar på att studietakten för YH-flexstuderande skiljer sig från den ordinarie studietakten på utbildningarna. I princip har alla YH-flexstuderande (99 procent) en avvikande studietakt. Det är 69 procent som har en lägre studietakt och det är 30 procent som har en högre studietakt än den ordinarie utbildningen. Eftersom studerande som tagit examen tidigare är överrepresenterade kan fördelningen mellan högre och lägre studietakt komma att förändras.

De enkäter och intervjuer som genomförts kan bidra till att besvara frågan om YH-flex skapar flexibilitet. Deltagande utbildningsanordnare har i enkäten svarat att den kompletterande utbildningen i hög grad utgår ifrån individuella upplägg i form av självstudier, individuell handledning, individuella kunskapskontroller, anpassad studietakt och studieform. Vidare framkommer det i intervjuerna att anordnarna har utvecklat olika undervisningsmetoder, framför allt vad gäller att digitalt tillgängliggöra material som gett studerande möjlighet att välja när de genomför olika delar av utbildningen.

Närmare hälften av de studerande som svarade på enkäten anger att de har kunnat påverka upplägget av den kompletterande utbildningen och 7 av 10 uppger att de är mycket nöjda med upplägget. De studerande som intervjuats upplever att de fått ett utbildningsupplägg som passat deras ambitioner och livssituation och lyfter fram möjligheten att kunna gå YH-flex och samtidigt arbeta som värdefull. Av de studerande som svarat på enkäten uppger drygt 9 av 10 att de arbetat under studietiden, och 6 av 10 har arbetat i genomsnitt 30–40 timmar i veckan. Vidare uppger 9 av 10 att de anser sig fått en flexiblare väg till examen.

4.5 Effektivare användning av statsbidrag

Av tabellen nedan framgår det planerade ekonomiska utfallet för de tre beslutsåren i försöksverksamheten. Siffrorna återspeglar läget i februari 2023 och kan framöver komma att ändras utifrån om studeranden avbryter sina studier eller på annat sätt inte kompletterar alla poäng enligt plan.

Det innebär att beloppet för totalt utbetalt statsbidrag för besluten 2021 och 2022 är överskattade och kan komma att revideras fram till januari 2025 då det sista studieavslutet är planerat. Det innebär samtidigt att besparingen för besluten är underskattade och kommer troligtvis att öka under motsvarande period. Även den ekonomiska nyttjandegraden kan komma att påverkas.

Besparingen räknas ut som skillnaden mellan vad myndigheten betalar ut för de planerade YH-flexplatserna jämfört med om de studerande skulle ha studerat på en ordinarie utbildningsplats på samma utbildning. I tabell 10 är inte överintag medräknat varför antalet nyttjade platser som redovisas i tabellen skiljer sig från antalet redovisade platser i kapitel 4.2. Överintag innebär att utbildningsanordnaren har antagit fler studerande än de beviljats platser för. Myndigheten betalar inte ut statsbidrag för överintag.

Av resultaten framgår att besparingen för de tre åren är 43 procent. Besparingen har minskat mellan 2020 (55 procent), 2021 (43 procent) och 2022 (40 procent). Detta hänger ihop med att studerande har tillgodoräknat mindre och att andelen studerande som inte haft något att tillgodoräkna har ökat.

Sammanlagt har myndigheten beviljat YH-flexplatser motsvarande drygt 108 miljoner inom försöksverksamheten. Det är cirka 47,5 miljoner som nyttjats. Som nämnts ovan kan denna siffra minska om studerande inte genomför all kompletterande utbildning. Den ekonomiska nyttjandegraden för försöksverksamheten är 45 procent.

Tabell 10. Ekonomiskt utfall för 2020, 2021 och 2022.

	2020	2021	2022	Totalt
Planerade utbetalningar för nyttjade YH-flexplatser	5 896 342	17 549 677	24 008 596	47 454 616
Genomsnittligt statsbidrag per YH-flexplats	48 331	60 726	64 539	61 115
Motsvarande statsbidrag i "ordinarie" utbildning för nyttjade platser	13 145 900	30 986 392	39 805 553	83 937 844
Genomsnittligt statsbidrag per "ordinarie" plats	107 753	107 219	107 004	107 177
Nyttjade YH-flexplatser	122	289	372	783
Besparing på statsbidraget för nyttjade YH-flexplatser	55 %	43 %	40 %	43 %
Totalt beviljat statsbidrag för YH-flexplatser	11 188 700	50 018 594	47 239 583	108 446 877
Genomsnittligt statsbidrag per beviljad YH-flexplats	84 762	84 065	84 056	84 147
Ekonomisk nyttjandegrad¹	53 %	35 %	51 %	45 %

¹ Nyttjandegraden anger hur stor andel av beviljat statsbidrag som planeras att betalas ut.

4.6 Studieresultat

Resultaten som presenteras i detta avsnitt utgår ifrån inrapporterad studiedokumentation och det faktiska utfallet. Vi har valt att dela in studerandes resultat i fyra huvudkategorier: avbrott (i detta ingår den grupp som fått ett utfärdat utbildningsbevis), studieuppehåll, examen och inget inrapporterat resultat/studier pågår. Kategorin avbrott är en bred kategori som innehåller studerande som avbrutit efter antagning, oavsett orsak. För vissa av dem har utbildningsanordnarna kunnat utfärda utbildningsbevis, varför vi också redovisar den statistiken. Det finns en grupp studerande (inget inrapporterat resultat/studier pågår) där myndigheten inte fått in någon studiedokumentation ännu. De flesta studerande som ryms inom den gruppen studerar sannolikt fortfarande då flera av utbildningarna med start 2021 och samtliga utbildningar som startade 2022 fortfarande pågår. Det är även möjligt för de studerande att tillsammans med utbildningsanordnaren ändra den individuella studieplanen och ha ett senare slutdatum än utbildningsomgångens slutdatum. Begränsningen för den individuella studieplanens slutdatum är det slutdatum som angetts i beslutet om att utbildningen får ingå i yrkeshögskolan.

För att ge en bred bild av resultatet har vi valt att dels presentera nuläget för samtliga startår (tabell 12), dels statistik för de studerande som påbörjade sin utbildning 2020 (tabell 13). Detta för att samtliga ordinarie utbildningar som YH-flexplatserna är kopplade till med startår 2020 har avslutats.

Hittills är det 217 studerande som tagit examen och 109 som avbrutit sina studier, varav 65 har fått ett utbildningsbevis. Det går inte ännu att säga vad examensgraden för studerande på YH-flexplatser kommer att landa på.

Tabell 12. Studerande på YH-flexplats fördelade efter resultat/status på studierna, startår 2020–2022.

	2020	2021	2022	Totalt 2020–2022
Avbrott	31	58	20	109
varav utbildningsbevis ¹	19	37	9	65
Studieuppehåll	6	1	0	7
Examen	75	121	21	217
Inget inrapporterat resultat/studier pågår	14	111	353	478
Totalt	126	291	394	811

¹ En studerande som avslutat en utbildning har rätt att på begäran få ett utbildningsbevis av den ansvariga utbildningsanordnaren. I utbildningsbeviset ska utbildningens innehåll och den studerandes resultat anges.

För de YH-flexstuderande som påbörjade sin utbildning 2020 är examensgraden 60 procent baserat på den studiedokumentation som inkommit till myndigheten till och med 15 februari 2023. Examensgraden kan öka till som mest 75 procent om samtliga kvarvarande YH-flexstuderande tar examen. Motsvarande examensgrad för studerande på de "ordinarie" utbildningar med YH-flexplatser som startade 2020 är nästan 72 procent²⁴. Vi ser dock inte att vi kan dra några större slutsatser av detta ännu, då vi endast har utfall från ett år, och att examensgraden kan komma att öka.

Tabell 13. Studerande på YH-flexplats efter resultat på studierna, startår 2020.

	Antal	Andel (%)
Avbrott	31	25 %
varav utbildningsbevis	19	15 %
Studieuppehåll	6	5 %
Examen	75	60 %
Inget inrapporterat resultat/studier pågår	14	11 %
Totalsumma	126	100 %

Det finns flera olika orsaker till avbrott. Avbrotten har inträffat vid olika tidpunkter: under valideringen; efter valideringen men innan kompletterande utbildning påbörjats; eller under den kompletterande utbildningen. Ett exempel som utbildningsanordnarna lyft i dialog med myndigheten är att det beror på att studerande har haft en förväntan på att tillgodoräkna stora delar av utbildningen men att så inte skett och att hen då väljer att avbryta. Flera utbildningsanordnare har också lyft fram att det kan bero på att det blir mycket att arbeta och studera samtidigt eller att man tycker det är svårt att studera på egen hand.

²⁴ Avser examensgraden för studerande på de 13 ordinarie utbildningar som de nyttjade YH-flexplatserna är kopplade till.

4.7 Utbildningsanordnares och studerandes syn på YH-flex

4.7.1 YH-flex utvecklar utbildningsanordnare och yrkeshögskolan

Motiv till att delta

Av de svar som framkommer i enkäter och intervjuer framhåller flera av anordnarna att de gärna vill vara i framkant när det gäller yrkeshögskolans utveckling och därför valt att vara med i försöksverksamheten. De ser en möjlighet till kunskapsuppbyggnad och tillfälle att utveckla sitt arbete med validering och olika utbildningsupplägg. Validering och flexibla upplägg är något som de ser som framtida områden som kommer att få allt större betydelse.

Tycker att det ligger i tiden! Att människor ska kunna validera och skraddarsy sin utbildning för att snabbt komma ut i arbetslivet.

De övergripande motiv som framförs är att de vill bidra till att individers kompetens tas tillvara och därmed förkorta studietiden vilket innebär att arbetslivet också får behövlig kompetens snabbare.

Ny målgrupp av sökanden och antagning

Det som anordnarna lyfter fram som är avgörande om YH-flex ska bli ett effektivt sätt för individer att snabbare nå examen är att nå sökanden som har relevant erfarenhet som går att validera. Flera av utbildningsanordnarna pekar på att om det är alltför liten del av utbildningen som den studerande kan tillgodoräkna kan det också bli alltför kostsamt att ha individuella upplägg av utbildningen.

Vissa anordnare har valt att arbeta med separat antagning till YH-flex men där behörighetskraven varit desamma som för den ordinarie utbildningen. Några har haft en gemensam antagning och sedan försökt lotsa vidare vissa studerande till YH-flexplatser. Möjliga vägar som anordnare ser, är att det borde vara möjligt att ha särskilda förkunskapskrav för "YH-flexspår" och behov av att separat kunna ansöka om en egen "YH-flexomgång" endera med andra behörighetskrav eller samma behörighetskrav som den ordinarie utbildningen har. Det framkommer tydligt att tillträdesfrågan är det som har varit svårast för anordnarna att hantera och det är något de efterlyser lösningar kring.

Genomförande av validering och tillgodoräknande

Av de svar som framkommer i enkäter och i intervjuer tycks valideringsprocessen, kompetenskartläggning och bedömning ha fungerat någorlunda bra. Det som framförts är att det i stora delar tycks ha funnits kompetens för genomförandet att tillgå men att arbetet varit tidskrävande och att det tagit relativt mycket resurser i anspråk. Särskilt anordnare som bedriver utbildningar inom flera branscher vittnar om större svårigheter att få till YH-flex inom det tekniska området. Utmaningen handlar både om att få sökande och om dyra valideringsinsatser. När det gäller statsbidraget uttrycker en majoritet av de utbildningsanordnare som svarade på den enkätuppföljning som genomfördes under 2022, att statsbidraget för validering bör anpassas, både till utbildningens schablon och längd. Skäl till det är att det tar längre tid att genomföra validering på de längre utbildningarna och att validering av reell kompetens mot kurser som kräver hantering av teknisk utrustning är kostsam och tidskrävande. Dessutom krävs att detta genomförs på plats.

Det tycks finnas skillnader i anordnares uppfattning om hur valideringsprocessen fungerat beroende på utbildningsinriktningar. Inom exempelvis Hälso- och sjukvårdsområdet samt socialt arbete har det funnits redan framtagna modeller och metoder som kunnat nyttjas medan det för yrkesroller inom andra utbildningsområden inte verkar vara lika förekommande.

Förarbetet är stort. Mycket material för validering (självskattning, referenser etc). Sätta samman ett sådant material tar tid...

Även om det finns en variation när det gäller underlag som använts för kartläggning och bedömning av tidigare lärande är det dokumentation i form av betyg eller arbetsgivarintyg som är de mest frekventa använda underlagen. Dialoger, samtal och intervjuer samt självskattningar och egna redogörelser är andra metoder som varit vanligt förekommande.

De moment som framstår som problematiska handlar om att dokumentera/sammanfatta resultat av kartläggning och bedömning. Mest problematiskt för anordnarna förefaller att vara studiedokumentation, vilket de kopplar till den manuella hanteringen.

Att det är ledningsgruppen som ska fatta det formella beslutet om tillgodoräkandet beskrivs som ett onödigt extraarbete av flera anordnare. Även om anordnare under försöksverksamhetens gång kunnat effektivisera det "extraarbete" som det innebär, anser flera att det tar alltför mycket tid av ledningsgruppen.

Ledningsgruppen är vårt största hinder för allt. Vi har så många kurser. Det är 14 kurser per individ som de ska gå igenom. Det är inte nödvändigt! De har ju inte den kompetensen. Det är en otrolig administrativ process för oss – att presentera dem för ledningsgruppen.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att sätta betyg och därmed förs det fram att det borde vara rimligt att den ansvarige utbildningsanordnaren även kan pröva frågan om tillgodoräkningen. De lyfter fram att ledningsgrupperna bör hantera mer övergripande och strategiska frågor.

Genomförande av kompletterande utbildning

Genomförandet av den kompletterande individuella utbildningen tycks över lag ha fungerat väl och har utvecklats sedan försöksverksamheten startade. Det som anordnare framför som mest problematiskt handlar återigen om att det är resurs- och tidskrävande att utforma och genomföra effektiva och flexibla upplägg på den kompletterande utbildningen.

När det gäller studieupplägg för den kompletterande utbildningen tycks det i hög grad vara individuella upplägg i form av självstudier, individuell handledning, individuella kunskapskontroller, anpassad studietakt och studieform som använts. Även samläsning med pågående utbildningsomgångar är vanligt förekommande. Den ökade digitaliseringen som bland annat skedde under pandemin har dock möjliggjort en högre grad av flexibilitet och självstudier. Det finns exempel på att utbildningsanordnare har tagit fram nya sätt att bedriva undervisning på, bland annat genom förinspelat undervisningsmaterial, vilket ger de som studerar möjlighet att titta på föreläsningar när det passar och flera gånger.

4.7.2 Studerande positiva till individanpassad utbildning

Motiv till att delta

De motiv som framförs av studerande varför de sökte till utbildning med YH-flexplatser var främst att kunna få en kompetenshöjning för att stärka sina möjligheter på arbetsmarknaden. Konceptet med möjligheten att kunna ta examen genom att utbildningens upplägg är flexibelt och anpassningsbart utifrån individens behov tycks ha varit en förutsättning för att söka sig till utbildningen. Möjligheten att kunna gå YH-flex och samtidigt fortsätta arbeta lyfts fram som värdefullt.

Genomförande av validering och tillgodoräkning

De studerande tycks över lag vara positiva till hur valideringen genomfördes och tycker att den på ett rättvisande sätt synliggjorde deras faktiska kompetens. En betydande majoritet upplever att omfattningen av tillgodoräkandet var som de förväntade sig eller mer än förväntat.

Flera beskriver också valideringen som ett lyft för självförtroendet – att det bekräftade det lärande som skett och de erfarenheter de burit med sig men som de aldrig satt ord på.

Att kunna se att man har saker med sig sedan tidigare. Det gör något!

Genomförande av kompletterande utbildning

En betydande majoritet av studerande som svarat på enkäten är mycket nöjda med upplägget på sin utbildning. De har i stora delar kunnat påverka upplägget och på det sätt som den genomfördes.

Läst in två år på ett år. Jag fick välja tempo (1 eller 1,5 år)

De studerande som intervjuats upplever att de fått ett utbildningsupplägg som passat deras ambitioner och livssituation. De som haft ett något mer omfattande utbildningsupplägg kvar efter valideringen beskriver utbildningen som intensiv och krävande.

Det har varit väldigt intensivt, på gränsen till hanterbart. Men det är ju samtidigt väldigt fritt...

Vissa har satsat på att ta sig igenom sin utbildning så snabbt som möjligt medan andra dragit ner på takten och genomfört utbildningen över längre tid. De flesta studerande instämmer i att genomförandet av YH-flex medfört att de fick en flexiblare väg till examen.

4.7.3 YH-flex ett uppskattat utbildningsalternativ

Samtliga anordnare och studerande som intervjuats har varit mycket positiva till YH-flex som koncept. Det beskrivs som ett träffsäkert och efterfrågat utbildningsalternativ för personer som är yrkesverksamma eller har tidigare yrkeserfarenhet. Trots vissa utmaningar som anordnare och studerande stött på under genomförandet beskriver anordnare att det varit mödan värt att delta i YH-flex och att det är ett koncept de tror på framåt.

Vi tror verkligen på konceptet. När det fungerar med rätt studerande är det klockrent! Vi tycker att de som har rätt kunskap ska få tillgodoräkna den. (Anordnare)

Anordnares och studerandes upplevelser speglar en försöksverksamhet som i stora delar fungerat bra. De anordnare som varit med sedan start vittnar om en organisation och arbetssätt som hunnit förfinas och fått gehör i organisationen. De studerande som intervjuats har varit mycket nöjda med både validering och sitt individuella studieupplägg och genomförande.

Det som utbildningsanordnare ser att de behöver arbeta vidare med för att YH-flex ska hålla hög kvalitet är främst tillgång till personal för hantering av YH-flex, metoder för kartläggning och bedömning av reell kompetens samt rutiner för studieadministration.

För att YH-flex ska bli framgångsrikt betonar både studerande och anordnare vikten av att nå ut till rätt målgrupp. För de studerande som intervjuats har YH-flex mycket väl matchat deras behov.

Såväl utbildningsanordnare som studerande upplever att det individualiserade upplägget av utbildningen också inneburit att den studerande har kunnat kombinera arbete och studier.

5 Slutsatser

5.1 Inledning

Detta avsnitt lyfter fram slutsatser från arbetet med försöksverksamheten. Slutsatserna bygger på försöksverksamhetens genomförande, dialog med medverkande anordnare och de resultat som är kopplade till de fyra frågeställningar som är grunden för bedömningen av om försöksverksamheten svarar mot uppdraget och syftet:

- Har studerande på YH-flexplats tagit examen innan den ordinarie omgången slutar?
- Har YH-flex nått en annan målgrupp, det vill säga individer som kan tillgodoräkna betydande del av utbildningen och med yrkeserfarenhet som grund?
- Har YH-flex bidragit till ett effektivare nyttjande av statsbidraget?
- Har förändrade ekonomiska incitament för anordnare skapat förbättrade förutsättningar för att genomföra omfattande tillgodoräkningen?

Ytterligare ett syfte med försöksverksamheten har varit att ta fram modeller för genomförande av tillgodoräkningen och kompletterande utbildning som kan integreras i och långsiktigt fungera inom yrkeshögskolan.

5.2 YH-flex skapar ”snabbare” väg till examen

En av de viktigaste slutsatserna av arbetet med försöksverksamheten YH-flex är att det går att skapa en ”snabbare” väg till yrkeshögskoleexamen. Det går att inom befintligt regelverk skapa de incitament som krävs för att genomföra validering och tillgodoräkningen i en större omfattning än vad som tidigare skett inom yrkeshögskolan. I försöksverksamheten har anordnarna fått en fast summa i statsbidrag per studerande för arbetet med validering och tillgodoräkning, oberoende av det faktiska utfallet i form av själva tillgodoräkningen. Denna ersättning är den mest betydelsefulla skillnaden gentemot hur myndigheten ersätter anordnarnas genomförande av YH-utbildning för ordinarie utbildningsplatser.

Även om det hittills är en förhållandevis liten grupp studerande som har genomfört YH-flex, kan vi konstatera att de tillgodoräkningen som genomförts i YH-flex är långt mer omfattande än de tillgodoräkningen som tidigare gjorts inom yrkeshögskolan.²⁵ Försöksverksamhetens resultat indikerar alltså att tydliga ekonomiska incitament bidrar till att validering och tillgodoräkning genomförs i högre utsträckning. Detta linjerar med vad myndigheten kom fram till i utredningen *Tillgodoräkningen inom yrkeshögskolan*²⁶, det vill säga att det tidigare har saknats ekonomiska incitament för validering och tillgodoräkning och att detta var en av de huvudsakliga anledningarna till den relativt begränsade förekomsten av tillgodoräkningen.

Utifrån de individuella studieplanerna (som beskrivits i avsnitt 4.4.2) kan vi konstatera att YH-flex ger förutsättningar för de studerande att ta examen snabbare. Svårigheterna att genom tillgodoräkning avsevärt förkorta tiden till examen för YH-studerande (inom ordinarie utbildningar) lyftes fram i utredningen om tillgodoräkningen som myndigheten genomförde 2019.²⁷ Att YH-flex nu skapar reella möjligheter att snabbare ta examen (innan den ordinarie utbildningsomgången slutar) är i sig positivt samtidigt som konceptet också bidrar till valideringsmöjligheter inom fler yrkesområden och mot fler yrkesroller.

Flexibilitet i YH-flex kan belysas utifrån två olika perspektiv och syften. Det ena perspektivet handlar om att göra det möjligt att ta examen tidigare än studerande på den

²⁵ *Tillgodoräkning inom yrkeshögskolan*. Myndigheten för yrkeshögskolan. Dnr: MYH 2019/1384.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

ordinarie omgången. För att detta ska vara möjligt krävs ett anpassat och flexibelt individuellt upplägg på den kompletterande utbildningen. För att uppnå flexibilitet behöver både organisering av utbildningen och undervisningssätt anpassas. Det andra perspektivet rör frågor om möjligheter för studerande som annars inte haft förutsättningar att genomföra en utbildning och ta examen. Det kan till exempel handla om att en studerande har möjlighet att studera och arbeta samtidigt, till exempel genom varierande studietakt och periodvisa studier.

Det kan finnas flera orsaker till att en del YH-flexstuderande inte förväntas ta examen tidigare eller inte når examen alls, till exempel att den studerande inte haft något att tillgodoräkna eller valt att avbryta sina YH-flexstudier under valideringen. Av de som tagit examen har en majoritet gjort detta snabbare än den ordinarie omgången, vilket är ett positivt resultat även om vi nu endast kan se ett färdigt resultat för det fåtal individer som startade 2020. En viktig slutsats är att det är helhetsupplägget med både validering och kompletterande utbildning i ett paket som möjliggör en tydlig och snabbare väg för studerande mot examen. Då YH-flex potentiellt kan förkorta tid i studier kommer konceptet troligen vara en viktig komponent i arbetet med omställning. Myndigheten behöver fortsätta att följa examensgraden inom YH-flex och om studerande tar examen tidigare än ordinarie omgång för att säkerställa fortsatt träffsäkerhet.

Det finns även studerande som inte kommer att ta examen och som avslutar sina YH-flexstudier med ett utbildningsbevis. Det är också ett antal studerande som avbrutit sina YH-flexstudier utan något resultat. Ur ett valideringsperspektiv kan man även se utbildningsbevis som ett resultat då en individs kunskande synliggjorts.

5.3 YH-flex når nya grupper

Det är främst två resultat som indikerar att YH-flex kan nå andra studerande än ordinarie YH, de studerandes ålder och grund för genomförda tillgodoräkningen. Medianåldern är högre för YH-flexstuderande än inom ordinarie YH, vilket pekar på att YH-flex möjligen bidrar till bättre förutsättningar för fler att studera mitt i livet. Yrkeserfarenhet är betydligt vanligare och mer omfattande som grund för YH-flexstuderande som tagit examen än inom ordinarie YH.²⁸ Sammantaget leder det till slutsatsen att försöksverksamheten lyckats nå den grupp studerande som den avsåg, det vill säga individer som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Det har dels skett omfattande tillgodoräkningen bland de studerande och dessa sker baserat på de studerandes yrkeserfarenhet.

Även om andelen studerande som gör stora tillgodoräkningen inom YH-flex är ett positivt resultat, har andelen studerande som inte har något att tillgodoräkna ökat varje år från 2020. Det innebär att det i försöksverksamheten har varit en utveckling som är negativ då det är en minskad träffsäkerhet i vilka som antas till YH-flex. En förklaring kan vara att sökande med potentiellt mycket att tillgodoräkna inte kan premieras enligt gällande bestämmelser för tillträde.

Frågor om tillträde till YH-flex-plats hör till de mest förekommande som myndigheten har fått under försöksverksamheten. Det framgår att anordnarna har haft svårt att forma en tillträdesprocess som hjälper dem att nå och till sist anta "rätt" studerande till YH-flexplatserna, särskilt på populära utbildningar. Denna kvarstående utmaning diskuteras vidare i avsnitt 5.6.

5.4 YH-flex skapar incitament för omfattande tillgodoräkningen och gör det möjligt att utbilda fler individer till samma kostnad

Statsbidraget för anordnarnas arbete med att genomföra validering och tillgodoräkningen, och att den ersättningen är åtskild från statsbidrag för kompletterande

²⁸ Ibid.

utbildning, är det enskilt viktigaste incitamentet för att genomföra mer omfattande tillgodoräknanden.

Myndighetens slutsats är att den nu testade statsbidragsmodellen bidrar till ett effektivare nyttjande av yrkeshögskolans statsbidrag. I förlängningen kan en implementering av YH-flex innebära att yrkeshögskolan kan leverera fler examinerade för det statsbidrag som ges för en heltidsstuderande i en ordinarie utbildning, med andra ord en effektivare användning av statsbidraget. För att öka effektiviteten ytterligare och för att YH-flex ska användas i fler utbildningar kan bidragsnivåerna i modellen behöva justeras framåt. Då de faktiska kostnaderna för att genomföra validering till exempel kan skilja sig åt mellan olika långa utbildningar eller olika utbildningsinriktningar behöver myndigheten fortsatt följa och utvärdera användningen av statsbidraget för YH-flex.

5.5 Kapacitet och förmåga att genomföra YH-flex

Det förefaller som om utbildningsanordnarna har kapacitet och förmåga att genomföra YH-flex. Utbildningsanordnarna uppger att de inte har några större svårigheter med själva genomförandet av validering och tillgodoräknande. Vidare anser sig utbildningsanordnarna ha tillräcklig kunskap om validering och tillgodoräknanden och möjligheter att genomföra det utan större svårigheter. Detta är särskilt värt att uppmärksamma då en slutsats i myndighetens utredning²⁹ från 2019 var att utbildningsanordnarna tyckte det var svårt med tillgodoräknanden. Skillnaden kan bero på att det är anordnare som har kommit långt med sitt valideringsarbete som valt att medverka i YH-flex. Myndigheten gör också bedömningen att försöksverksamheten och anordnarnas arbete med YH-flex har bidragit positivt till att bygga upp kapacitet för att genomföra validering och individualiserad kompletterande utbildning. Det framgår av enkätsvar att det för anordnarna är en tidskrävande process att planera och genomföra såväl validering som ett individuellt upplägg av utbildningen. Anordnare uppfattar att det är besvärligt och tidskrävande även att ta fram underlag för tillgodoräknanden till ledningsgruppen. En möjlig slutsats är att det framför allt är formalia och regelverk som bidrar till svårigheter för anordnarna.

Genomförandet av kompletterande utbildning har liknande utmaningar som genomförandet av validering, nämligen dokumentation och att få tiden att räcka till. Det förefaller även som om anordnarna har vissa svårigheter med att individualisera utbildningen och ta fram de individuella studieplanerna. Det är således de delar som utbildningsanordnarna inte är vana att hantera som visar sig vara svårast. Individuell studieplanering förekommer inom ordinarie YH. Den stora skillnaden ligger i att studerande på ordinarie YH följer samma utbildningsplan (men några få undantag) medan alla YH-flexstuderande följer sin individuella studieplanering. Utmaningen att individualisera utbildningen för att förkorta studietiden är inte ny, utan något som även det framkom i utredningen från 2019.³⁰

5.6 Vissa utmaningar inom befintligt regelverk

Det har varit ett utmanande uppdrag att utforma en försöksverksamhet som inom befintligt regelverk och hos befintliga anordnare skulle kunna nå delvis nya målgrupper (individer som har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning), erbjuda nya flexibla lösningar och samtidigt navigera runt de hinder för validering och tillgodoräknande som tidigare identifierats.

Över lag har försöksverksamheten YH-flex fungerat bra och visat att det går att förkorta yrkeshögskoleutbildningar genom tillgodoräknade av tidigare lärande och individuell kompletterande utbildning. Försöksverksamheten har bidragit till en utbyggd kapacitet

²⁹ *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. Myndigheten för yrkeshögskolan. Dnr: MYH 2019/1384.

³⁰ *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. Myndigheten för yrkeshögskolan. Dnr: MYH 2019/1384.

hos deltagande utbildningsanordnare att genomföra tillgodoräknanden, men även till hur man genomför flexibel kompletterande utbildning. Resultaten indikerar att försöksverksamheten nått en annan målgrupp av studerande. Andelen omfattande tillgodoräknanden är högre än inom ordinarie YH vilket stärker den bilden. Det är även vanligare att studerande har en högre medianålder än inom YH generellt. En viktig del i detta bedömer myndigheten är de ökade ekonomiska incitamenten för utbildningsanordnarna att arbeta med validering och tillgodoräknanden.

Försöksverksamheten har visat att det går att genomföra YH-flex inom gällande regelverk för yrkeshögskolan. Men under försöksverksamhetens genomförande har vi identifierat ett antal utmaningar som påverkar möjligheterna till ett mer välfungerande och träffsäkert system för validering och tillgodoräknade inom yrkeshögskolan i form av YH-flex.

Försöksverksamheten med YH-flex skulle enligt uppdraget genomföras inom ramen för yrkeshögskolans befintliga regelverk och det har så här långt varit möjligt. Det finns dock områden som vi identifierat som problematiska för att YH-flex ska fungera så bra som möjligt. De viktigaste utmaningarna som framkommit under försöksverksamheten är

- att utbildningsanordnarna saknar möjlighet att säkerställa att rätt målgrupp antas till YH-flexplatser
- att utbildningsanordnarna är hänvisade till att arbeta parallellt med validering, tillgodoräknande, planering av kompletterande utbildning och uppstart av utbildningsomgång
- att ledningsgruppen ska fatta beslut om tillgodoräknande skapar merarbete för ledningsgruppen och utbildningsanordnarna
- att studerande som enbart vill få sin reella kompetens validerad och tillgodoräknad registreras som avhopp när de inte fullföljer utbildningen.

Som tidigare lyfts fram finns inom befintligt regelverk ingen möjlighet att ställa särskilda krav på förkunskaper till YH-flexplatser. Det är samma behörighetskrav till YH-flex som till utbildningens ordinarie platser, vilket medför att anordnarna inte kan neka en sökande YH-flexplats om denne uppfyller behörighetskraven och står sig i ett eventuellt urval, men har begränsad reell kompetens att tillgodoräkna. Det finns alltså en i tillträdet inbyggd problematik för att nå rätt målgrupp för YH-flex. Det leder till att sökande med mer reell kompetens riskerar att bli utkonkurrerade från möjligheten att studera på YH-flexplats och det blir svårt att nå målgruppen som YH-flex är avsedd för. Att YH-flexplatser fylls med studerande som inte har så mycket att tillgodoräkna medför även att utbildningsanordnarna inte får full kostnadstäckning för en sådan studerande på YH-flexplats, vilket riskerar att negativt inverka på deras vilja att arbeta med YH-flex. Den här utmaningen i tillträdet är i praktiken hanterbar endast med hjälp av information till sökande. Tyvärr finns redan en negativ utveckling då YH-flexstuderande utan något att tillgodoräkna ökade under försöksverksamheten och frågan behöver tas om hand för att inte bli ett problem på sikt. Anordnarna själva menar att denna problematik möjligen skulle kunna lösas genom att anordnarna får möjlighet att ställa upp någon form av särskilda förkunskapskrav till YH-flexplats, till exempel genom att ställa krav på yrkeserfarenhet för att vara behörig till YH-flexplats. Denna lösning är myndigheten dock mycket tveksam till, då den riskerar att undergräva de individuella bedömningarna vid genomförande av tillgodoräknande och det finns en gränsdragningsproblematik i att avgöra vilken och hur mycket yrkeserfarenhet som anses vara relevant. Det är myndighetens slutsats att det är viktigt att det fortsatt kommer vara samma behörighetskrav för studerande på YH-flexplats som på ordinarie platser, annars riskerar YH-flex att ses som en mindre legitim väg till en examen. Myndigheten förordar i stället att tillträdesproblematiken skulle kunna lösas genom en förutbildning för validering och tillgodoräknande som presenteras i avsnitt 6.4.

En annan utmaning är att rätten till ett tillgodoräknande följer av att en individ är antagen till en yrkeshögskoleutbildning. Det går alltså inte att idag säkert bedöma om individen har något att tillgodoräkna förrän efter att hen är antagen. Följden blir att en stor del av arbetet med validering, tillgodoräknande och planering för kompletterande utbildning kan ske först efter att antagningen är gjord och utbildningsomgången är uppstartad. Detta innebär ofta att de resurser som behövs i validering och tillgodoräknande samtidigt behövs i den ordinarie utbildningsomgången. När utbildningen redan har startat kan det vara en större utmaning att samtidigt säkra rätt resurser till valideringsarbete, att behandla frågor om stora tillgodoräkningen i ledningsgruppen och att både planera och starta upp ett välfungerande upplägg för kompletterande utbildning för flera individer. Även detta förefaller hanterbart hos utbildningsanordnarna idag, men vi förutser att ökade volymer av YH-flexstuderande kräver en lösning som ger möjlighet att fördela resurser på ett mer effektivt sätt.

Ledningsgruppens uppdrag att pröva frågor om tillgodoräknande har också visat sig vara en utmaning genom att det är en hantering som skapar merarbete och tar resurser i anspråk för både utbildningsanordnaren och ledningsgruppen. Förutom att det krävs en arbetsinsats av ledningsgruppen så innebär det ställtider från det att valideringen är klar tills det att tillgodoräkandet är beslutat och den kompletterande utbildningens planering och genomförande kan slås fast. Myndigheten anser att det är viktigt att ledningsgruppen i fortsättningen är delaktig i arbetet med validering och tillgodoräkningen, och att det är tillräckligt att ledningsgruppen fortsatt är med och fattar beslut om examen, men bedömer att beslut om tillgodoräknande bör kunna fattas av utbildningsanordnaren på samma sätt som anordnaren ansvarar för att sätta betyg.

Med ökad kännedom om YH-flex ser vi också att studerande som enbart vill få sitt kunnande validerat och dokumenterat kan öka i antal. Idag registreras de som avhopp på den ordinarie utbildningen och påverkar därmed examensgraden för yrkeshögskolan negativt. Effekterna är idag begränsade, men kan komma att bli större med ökande volymer.

6 YH-flex efter försöksverksamheten

6.1 YH-flex är här för att stanna

Försöksverksamheten YH-flex har till stor del fungerat bra och visat att det går att förkorta yrkeshögskoleutbildningar genom tillgodoräknade av tidigare lärande och individuell kompletterande utbildning. Försöksverksamheten har bidragit till en utbyggd kapacitet hos deltagande utbildningsanordnare att genomföra tillgodoräknanden, men även till hur flexibel kompletterande utbildning kan genomföras. Det är mycket vanligt att YH-flexstuderande tillgodoräknar yrkeserfarenhet och andelen omfattande tillgodoräknanden är högre än inom ordinarie YH. Det är även vanligare att YH-flexstuderande har en högre medianålder än inom YH generellt och resultaten indikerar att försöksverksamheten nått en annan målgrupp av studerande. Myndigheten gör också bedömningen att YH-flex bidrar till ökade ekonomiska incitament för utbildningsanordnarna att arbeta med validering och tillgodoräknanden.

De viktigaste faktorerna för de positiva resultat som försöksverksamheten uppvisar, är att modellen omfattar både validering och tillgodoräknande i en sammanhållen process samt att validering och tillgodoräknande genomförs för hela utbildningen som ett första steg i processen. Det är myndighetens bedömning att den sammanhållna valideringsinsatsen är det som skapar effektivitet och som möjliggör en snabbare väg till examen. Det är också detta som möjliggör individuella anpassningar i kompletterande utbildning och därmed skapar flexibilitet. Att denna modell, med validering som det första steget och med en garanterad möjlighet till komplettering, också understöds av en anpassad statsbidragsmodell, är den viktigaste framgångsfaktorn för YH-flex. En central del av försöksverksamhetens genomförande har varit att kunna följa och utvärdera detta för att se om YH-flex kan utgöra förebild för det fortsatta arbetet med validering i Sverige, även utanför yrkeshögskolan. Myndigheten gör bedömningen att så är fallet och att resultaten av försöksverksamheten bör tas i beaktande framåt.

Att yrkeshögskolesystemet kan rymma ett flexibelt "snabbspår" mot examen för dem som har yrkeserfarenhet eller annat tidigare lärande med sig innebär fördelar ur många perspektiv. Myndigheten ser att det framöver finns ett stort behov av YH-flex, inte minst i samband med omställning. Även om försöksverksamheten skett i begränsad omfattning och det finns en del utmaningar att lösa ser vi positiva resultat och att det är en modell som är värd att fortsätta både använda och utveckla. Det är möjligt att det finns ett uppdämt behov av att genomföra validering mot yrkeshögskolekvalifikationer och att behovet framöver kan komma att minska inom vissa utbildningsområden samtidigt som det ökar inom andra. Myndigheten ser därför att modellen för YH-flex även framöver behöver vara mycket flexibel och anpassningsbar och att utvecklingsarbetet måste fortsätta. Med fortsatt utveckling skulle YH-flex även i betydligt större volymer kunna vara ett välfungerande och träffsäkert system för validering och tillgodoräknande inom yrkeshögskolan för individer med mycket att tillgodoräkna. YH-flex är ett viktigt inslag i yrkeshögskolan även om behovet kan variera över tid och inom olika utbildningsområden. Sammantaget gör myndigheten bedömningen att YH-flex är centralt för den fortsatta utvecklingen av validering, inte enbart inom yrkeshögskolan utan för validering i stort. YH-flex bidrar även till att stärka individers möjlighet till livslångt lärande och till en effektivare kompetensförsörjning.

6.2 YH-flexplatser under 2023 och framåt

En intern delrapport togs fram under 2022 som visade på en positiv utveckling av försöksverksamheten och goda resultat. Med utgångspunkt i delrapporten fattade myndighetens generaldirektör i september 2022 beslut om att påbörja arbete med att implementera den modell för YH-flex i yrkeshögskolan som prövats i försöksverksamheten (MYH 2020/3001). Myndigheten har därför i budgetunderlaget till

regeringen för 2024–2026 föreslagit att anslaget ska öka med 29 miljoner kronor för 2024 och 40 miljoner för 2025 och framåt.³¹

Myndigheten valde för ansökningsomgång YH-flex 2023 att följa de riktlinjer som gällde för försöksverksamhetens tredje fas (ansökningsomgång 2022) med några få undantag. Inför ansökningsomgång 2023 togs förturen för utbildningar som redan har YH-flexplatser bort. Vidare har myndigheten inför ansökningsomgång 2023 tagit fram specifika prioriteringar, vilket innebar att YH-flexplatser inom vissa utbildningsinriktningar inte kunde prioriteras medan YH-flexplatser inom andra utbildningsinriktningar endast kunde beviljas i liten omfattning. Utbildningsinriktningar som inte ingick i prioriteringarna kunde tilldelas statsbidrag så länge det fanns tillgängliga medel.

6.3 Växande intresse

Ansökningsomgång YH-flex 2023 stängde den 14 februari 2023. Antalet sökta platser var 889 från 33 utbildningsanordnare. Detta är en ökning från 2021 och 2022 då antalet sökta platser var 595 respektive 562. Framför allt har utbildningsanordnare som redan har YH-flexplatser valt att ansöka om YH-flex för fler utbildningar och för nya utbildningsinriktningar.

Myndigheten beviljade 612 YH-flexplatser fördelat på 87 utbildningar och 16 anordnare, vilket är en ökning i både antal platser och utbildningar jämfört med försöksverksamheten. Tre av utbildningsanordnarna som beviljats platser deltog inte i försöksverksamheten.

Förutom utbildningsanordnarnas växande intresse för att genomföra YH-flex så pekar försöksverksamhetens resultat även på att YH-flex är ett uppskattat utbildningsalternativ bland YH-flexstuderande. Detta stärker myndighetens bild av värdet att fortsätta arbetet med YH-flex.

6.4 Fortsatt utveckling av YH-flex — förutbildning för validering och tillgodoräknande

En begränsande faktor för försöksverksamheten har varit att den skulle genomföras inom ramen för yrkeshögskolans befintliga regelverk. Det innebär att andra tänkbara modeller, som skulle kräva undantag från bestämmelser i lag och förordning, inte har varit möjliga att testa.

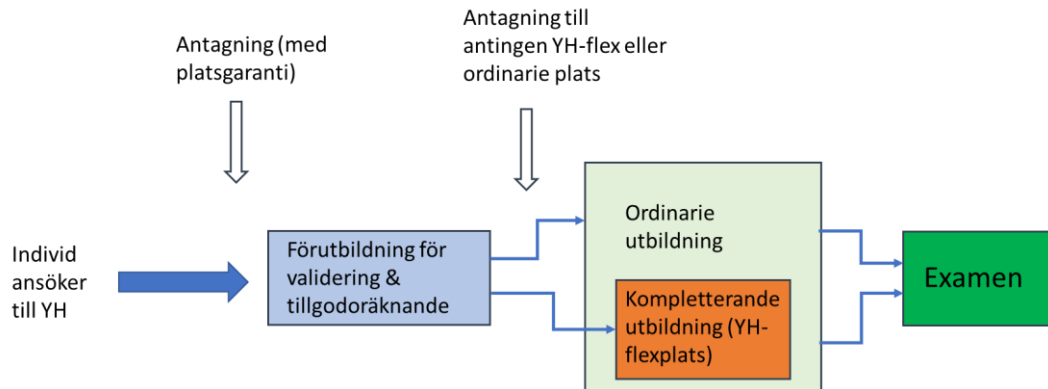
Som tidigare har beskrivits (avsnitt 5.6) finns det några utmaningar inom det befintliga regelverket och den befintliga ordningen för YH-flex som idag är hanterbara, men som på sikt och med ökande volymer kan växa till problem.

Det behövs en lösning för tillträde till YH-flexplatser så att sökande med omfattande reell kompetens att tillgodoräkna inte behöver konkurrera med sökande utan något att tillgodoräkna. Det behövs på sikt en resurseffektiv ordning som kan hantera större antal sökande som vill validera och tillgodoräkna redan innan utbildningsomgångens start för att då vara redo för en individuell och flexibel kompletterande utbildning. Det behövs också en beredskap för att ta emot sökande som endast önskar validera och tillgodoräkna och få ett utbildningsbevis utan att via kompletterande utbildning gå vidare till examen.

En tänkbar lösning för de identifierade utmaningarna, har vuxit fram under arbetet med försöksverksamheten. För att hantera tillträdesproblematiken på ett effektivt sätt behöver validering och tillgodoräknande separeras från den ordinarie utbildningen. För att lösa resurs- och planeringsaspekten behöver validering och tillgodoräknande göras innan den ordinarie utbildningens start. Utifrån dessa förutsättningar väcktes tanken om att möjliggöra validering och tillgodoräknande innan individen antas på den ordinarie

³¹ Budgetunderlag 2024–2026. Myndigheten för yrkeshögskolan. Dnr MYH 2023/1158.

utbildningen. Lösningen skulle kunna vara en typ av förutbildning som liknar behörighetsgivande förutbildning (BFU)³² i sin konstruktion.

En sådan förutbildning skulle kunna ha en tillträdesprocess som är särskilt anpassad för sökande med omfattande reell kompetens. Platsgaranti till den ordinarie utbildningen skulle säkerställa att studerande som efter genomförd validering vill gå en kompletterande utbildning och nå examen får göra det på samma sätt som YH-flex idag. Förutbildningen skulle också kunna genomföras i god tid före omgångsstart på den ordinarie utbildningen för att underlätta den resurskrävande valideringen och planeringen och uppstarten av individuell kompletterande utbildning. Validering och tillgodoräknande i en förutbildning skulle också ge en tydligare väg för enbart validering och tillgodoräknande för dem som antingen har så mycket kunnande med sig att de har möjlighet att tillgodoräkna i princip hela utbildningen eller endast vill få sitt kunnande dokumenterat i ett utbildningsbevis utan att vilja komplettera till examen. En förutbildning för validering och tillgodoräknande skulle också ge myndigheten möjlighet dra nytta av redan utarbetade lösningar för studiedokumentation och statsbidragshantering för behörighetsgivande förutbildning.

Myndigheten ser alltså goda förutsättningar för ett nästa steg i utvecklingen av YH-flex som långsiktigt skapar stabila förutsättningar och eliminerar de kvarvarande utmaningarna genom en förutbildning till den ordinarie utbildningen. Konstruktionen förutbildning finns redan och en försöksverksamhet för validering och tillgodoräknande skulle kunna utformas med egen reglering på ett sätt som är mycket likt behörighetsgivande förutbildning. Myndigheten är beredd att fortsätta arbetet med att lämna förslag på hur en sådan förutbildning skulle kunna utformas och därefter, givet att myndigheten får ett sådant uppdrag, genomföra försöksverksamhet för att se om ett sådant alternativ bör införas i yrkeshögskolan.

³² BFU – Behörighetsgivande förutbildning.

Referenser

Budgetunderlag 2024–2026. Myndigheten för yrkeshögskolan. Dnr MYH 2023/1158.

Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

Myndigheten för yrkeshögskolan Statistisk årsrapport 2021. Dnr MYH 2021/2524.

Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2022. Dnr: MYH 2022/3730.

Myndigheten för yrkeshögskola, (2019). Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan. Dnr: MYH 2019/1384.

Regeringens proposition 2008/09:68. Yrkeshögskolan.

Regeringens proposition 2019/20:99. Vårändringsbudget för 2020.

Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för yrkeshögskolan.
Ändringsbeslut 2020-05-28.

Rådets rekommendation av den 20 december 2012 om validering av icke-formellt och informellt lärande (2012/C 398/01).

SOU 2017:18. En nationell strategi för validering.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se